

ZMIJAVCI

LIST ŽUPE SVIH SVETIH U ZMIJAVCIMA
GOD. 30. BOŽIĆ, 2025. BR 1. (39)

IĆI BOGATI U NEBO!

Ova godina, koju ovih dana ispraćamo slaveći svečano rođendan našega Spasitelja Isusa Krista, ostat će u povijesti Katoličke Crkve vjerojatno najviše upamćena po smrti pape Franje i početku pontifikata pape Lava XIV.

Zahvalni smo Bogu za više od 12 godina služenja Crkvi Jorgea Maria Bergoglia u službi rimskog biskupa. Nije bilo lako biti papom u vremenu brzih tehnoloških promjena i noviteta koji, s jedne strane, olakšavaju pristup informacijama i komunikaciju, ali, s druge strane, stvaraju nepreglednu šumu, često i kaos u glavama i srcima pojedinaca, kao i u cijeloj ljudskoj zajednici. Upravo zato papa Franjo stalno je pozivao sve vjernike da mole za nj, posebno da prima pomoć Duha Svetoga i bude Mu poslušan u vršenju papinske službe. Neka mu Gospodin bude nagrada za sve dobro kojim je obdario Crkvu i sav svijet.

Po završetku konklave 13. ožujka 2013. godine kardinal protođakon objavio je s pročelja bazilike sv. Petra u Rimu da je 266. papa sebi izabrao ime Franjo. Bilo mi je drago to čuti i od tada spominjati njegovo ime u kanonu svake svete mise koju sam slavio do njegove smrti. I sam nosim to ime koje su mi dali roditelji na krštenju, a uz to sam i franjevac, duhovni sin sv. Franje Asiškog po kojem je kardinal Bergoglio uzeo svoje papinsko ime.

Na ulasku smo u novu, 2026. godinu. Članovi franjevačke obitelji iduće će godine na razne načine slaviti 800. obljetnicu smrti sv. Franje Asiškog. Nastojat ćemo i u našoj župnoj zajednici u Zmijavcima proslaviti tu obljetnicu. Mi kao vjernici ne slavimo Franjinu smrt

kao takvu. Slavimo ju kao završetak ovozemaljskog hodočašća i prijelaz u Nebo, u konačno zajedništvo Asiškog svetca sa Stvoriteljem. Slavlje preminuća sv. Franje i drugih svetaca uvijek je slavlje života, odnosno Života. To je slavlje života čovjeka kao Božjeg stvorenja koje je stvoreno da nikada ne umre, odnosno da živi zauvijek, ali time slavimo i sam Život, slavimo i častimo Boga po čijoj ljubavi postojimo i bez kojega ne možemo ništa!

Antifona koju pjevamo u Obredu preminuća sv. Franje glasi: „Franjo, siromašan i ponizan, ulazi bogat u Nebo!“ Asiški siromašak zbilja nije posjedovao ništa, svega se zemaljskog odrekao radi Gospodina i Njegova Evanđelja. Umro je gol na goljoj zemlji, a opet je otišao sa zemlje kao najveći bogataš jer je bio bogat Bogom, bogat Ljubavlju, mirom i svakim drugim Božjim blagoslovom.

U ovom velikom svetcu imamo predivan primjer kako živjeti i kako umrijeti, odnosno kako putovati ovim svijetom i jednom otići s njega. Kao što nam Isus rođen od Marije u Betlehemu objavljuje da život i bogatstvo nisu u kućama, odjeći, tehnologiji i svemu ostalom što nam svijet nudi, nego u Bogu, u zajedništvu s Njim i predanju u Njegovu svetu volju, tako nam i Franjo svojim umiranjem pokazuje kako je lako otići s ovoga svijeta kad čovjek zna Kome i kamo ide – u Dom Oca nebeskoga u kojem ima mnogo stanova koje je Isus pripremio za sve svoje učenike. Stoga je temeljno pitanje: jesam li i ja Isusov učenik? Slijedim li Ga, poput Franje, u svemu, do kraja, bez obzira što svijet mislio, govorio i nudio?

Nažalost, svijet nam se lako nametne svojim mjerilima i pravilima pa nas zavede

i odvede od Gospodina i uskog puta kojim je On pred nama išao. Božićni dani, kao i čitava crkvena godina, a osobito velika franjevačka obljetnica u koju ulazimo potiču nas na trajno preispitivanje i okretanje od svijeta prema Gospodinu, prema jaslicama, tišini i samoći nazaretske svakodnevnice i judejske pustinje, prema Nazaretu, Kafarnaumu i Jeruzalemu, prema križu i praznom grobu... Gospodin nas trajno, strpljivo i nježno poziva da budemo Njegovi učenici, da svim bićem pripadamo samo Njemu jer je u Njemu naše neprolazno i istinsko blago. Neka nam Gospa od Anđela, sv. Josip, sv. Lovro, sv. Franjo i svi naši sveti svojim zagovorom i primjerom budu pomoć u svakodnevnom obraćanju i pripadanju Bogu!

Kao u svakom broju Zmijavaca, tako i u ovom donosimo riječju i fotografijom najvažnije događaje iz naše župe u

protekloj godini, a zahvaljujući brojnim suradnicima i ovaj broj našeg lista bogat je prilogima za obogaćenje naše duše i srca. Želimo se svega, svih događaja, slavljia i obljetnica sjećati kao vjernici slični svojoj Majci Mariji koja je u srcu čuvala i prebivala o događajima iz života Svete Obitelji. Neka nam ovaj broj Zmijavaca bude poticaj da i naša srca budu riznica u koju Bog pohranjuje svoje milosti i čuva svako dobro od zaborava i uništenja. Od srca zahvaljujem svima koji su doprinijeli da ovaj broj Zmijavaca ugleda svjetlo dana.

Dragi Zmijavčani i Zmijavčanke diljem Domovine i svijeta, vama i svima vašima od srca želim sretan Božić te blagoslovljenu novu 2026. godinu!

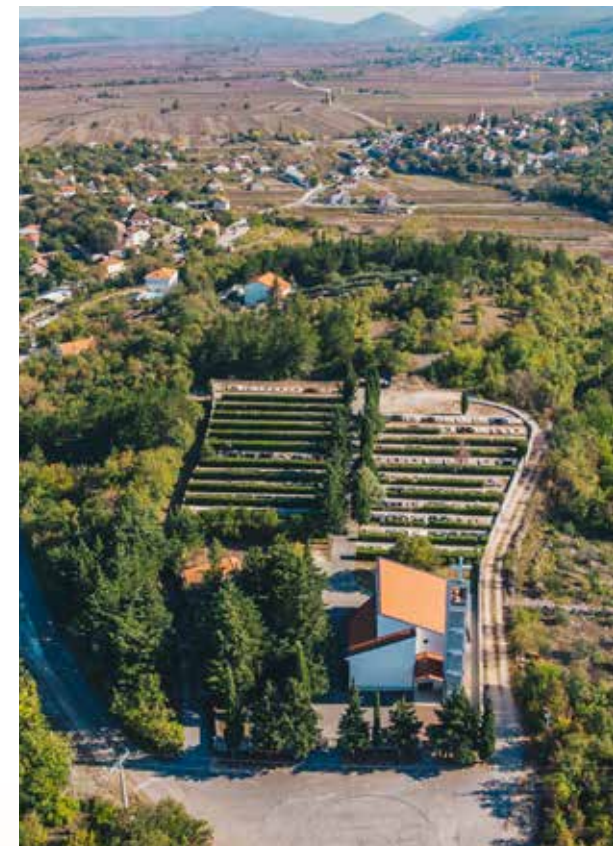
fra Frano Laco, župnik

PROSLAVA SV. JOSIPA

U našoj župi u crkvi sv. Josipa na Suvači svečano smo i ove godine u srijedu 19. ožujka proslavili svetkovinu sv. Josipa. Središnje slavlje s procesijom u 10:30 predvodio je fra Ivica Omazić, župnik Runovića, uz koncelebraciju našeg župnika fra Frane Lace i našeg mještana fra Nediljka Šabića. Pjevanje na misi animirao je župni zbor pod ravnanjem s. Jasne Kasalo.

Na kraju slavlja župnik fra Frano zahvalio je svima zaslužnima za lijepo i dostojanstveno slavlje te je svima čestitao svetkovinu sv. Josipa, osobito onima koji nose ime Gospinog Zaručnika.

Za svetkovinu smo se pripremali trodnevnicom u kojoj je svaki dan bila pobožnost sv. Josipu i prigoda za ispovijed, a potom sveta misa. U trodnevnici su mise predvodili i propovijedali fra Frano i fra Ivica.

PROSLAVA SV. LOVRE

U nedjelju 10. kolovoza 2025. godine u Župi Svih svetih u Zmijavcima svečano je proslavljena svetkovina suzaštitnika župe sv. Lovre. Svetu misu u 8 sati slavio je župnik Zmijavaca fra Frano Laco.

Svečani zvon crkvenih zvona pozivao je vjerni puk na procesiju koja je započela u 10:30 ispred crkve Svih svetih. Sliku sv. Lovre u procesiji po dvorištu crkve pratilo je veliko mnoštvo vjernika, a nosile su je djevojke i mladići obučeni u imotsku narodnu nošnju, predvođene župnim te hrvatskim i vatikanskim barjacima.

Misno slavlje predvodio je fra Kristian Stipanović, župnik Župe Gospe od Zdravlja u Splitu na Dobrome, a u koncelebraciji su bili župnik fra Frano Laco, fra Nedjeljko Šabić, franjevac rodom iz Zmijavaca, fra Ante Buljan, novoimenovani župnik Župe svetog Ilije u Studencima i Župe Svetog Duha Lovreć-Opanci, i fra Nedjeljko Brečić. Misno slavlje pjevanjem je animirao župni zbor predvođen s. Jasnom Kasalo, a posluživali su ministranti, čitači i bogoslov fra Frano Kutleša.

Na kraju misnog slavlja župnik fra Frano obratio se okupljenima te uputio

zahvalu dragom Bogu što je u svojoj providnosti dao lijepo vrijeme tijekom trodnevne pripreve, koja se odvijala na starokršćanskoj bazilici na Bublinu, u župnoj crkvi Svih svetih te posljednjeg dana kod zavjetnog križa na Gradini. Izrazio je zahvalnost svima koji su na bilo koji način doprinijeli proslavi svetkovine sv. Lovre.

Nakon svečanog blagoslova ispred crkve Svih svetih mladi iz Kulturno-umjetničkog društva Dikovača zaigrali su tradicionalno kolo uz poznate narodne pjesme imotskog kraja.

fra Mate Šakić

PROSLAVA SVIH SVETIH

Kao i svako naše slavlje, tako smo i ove godine svetkovinu Svih svetih proslavili svečano i dostojanstveno. Središnje slavlje u subotu 1. studenoga s početkom u 10:30 predvodio je fra Kristian Stipanović, župnik Gospe od Zdravlja u Splitu. Koncelebranti su bili župnik fra Frano i fra Ivica Omazić, župnik Runovića. Slavlje je započelo procesijom koju je animirao fra Kristian.

U svojoj propovijedi fra Kristian je govorio o blaženstvu mirotvorstva po shvaćanju sv. Franje Asiškog. Svi su svetcu bili mirotvorci, odnosno živjeli su mir i donosili ga svojim bližnjima. Sv. Franjo u Pjesmi stvorova i dvjema opomenama predlaže fratrima, kao i svim vjernicima neke načine življenja

i širenja mira: opraštanje, radosno podnošenje bijeda života, strpljivost prema bližnjima i čuvanje mira u svim životnim prilikama.

Slavlje svete mise pjevanjem je animirao župni zbor pod vodstvom s. Jasne, a ministranti i remeta posluživali su kod oltara.

Na kraju misnog slavlja o. župnik zahvalio je svima na pomoći i zalaganju kako bi slavlje bilo svečano i dostojanstveno. Poslije svečanog blagoslova fra Frano je izmolio odrješenje za sve vjerne pokojne na groblju Svih svetih.

Trodnevnica koja je prethodila svetkovini predvodio je župnik Runovića fra Ivica.

IZ ŽIVOTA ŽUPNOG ZBORA

Djelovanje zbora

Naš je župni zbor i ove godine nastavio svoju dragocjenu službu u životu naše župne zajednice. Njegovi članovi, vođeni ljubavlju prema liturgijskoj glazbi i zajedništvu, okupljaju se svakog petka na probama, gdje se uz pjesmu, osmijeh i radost pripremaju za nedjeljna i blagdanska slavlja. Zbor redovito uveličava svete mise svake nedjelje, doprinoseći svečanosti i duhovnoj ljepoti liturgije. Njihov skladan glas odzvanja i u najvažnijim trenucima života župljana, primjerice na vjenčanjima, kad pjesmom slave ljubav, ili na sprovodima, kad svojim glasovima donose utjehu i nadu.

Tijekom godine zbor je svojim pjevanjem uveličao i nekoliko važnih liturgijskih slavlja u župi. Kao i dosadašnjih godina, tako je i ove zbor pjevao na svetkovinu sv. Josipa, zaštitnika Hrvatske i radnika, blagdan sv. Lovre – suzaštitnika župe i zaštitnika općine Zmijavci, svetkovinu Svih svetih – zaštitnika župe, te Uzvišenje Svetog Križa. Posebno svečano bilo je i u vremenu Božića, kada pjesma zbora donosi toplinu i radost rođenja Spasitelja, kao i u Korizmi, gdje se u tišini i meditativnim napjevima prati Kristov križni put, te na Uskrs, kada se slavlje uskrsnuća izražava puninom glazbene radosti.

Jedan od najradosnijih trenutaka za zbor svakako je blagdan svete Cecilije, zaštitnice crkvenih glazbenika. Tada se članovi zbora okupljaju na zajedničkom druženju, gdje se uz pjesmu, smijeh i domaće delicije slavi prijateljstvo, zajedništvo i ljubav prema župnoj

zajednici i glazbi. Tijekom godine organiziraju se i druga spontana druženja koja dodatno učvršćuju veze među članovima i njeguju duh zajedništva. Zmijavački zbor ostaje snažan duhovni i glazbeni oslonac naše župe. Njegovi susreti, nastupi i druženja svjedoče o predanosti, zajedništvu i radosti služenja kroz glazbu – glazbu koja ne samo da uljepšava liturgiju, već i povezuje srca.

Od srca zahvaljujemo časnoj sestri Jasni koja već dugi niz godina vodi zmijavački zbor s neiscrpnom voljom, strpljenjem i ljubavlju. Njezin glazbeni dar, ali još više njezina toplina, blagost i duhovna snaga čine zbor skladnim i potiču na rast u zajedništvu. Pod njezinim vodstvom pjesma postaje molitva, a zbor – obitelj. Hvala joj što neumorno daruje sebe za ljepotu liturgije i zajedništvo naše župe. Zahvaljujemo i župniku fra Frani koji svojim razumijevanjem, podrškom i blizinom daje vjetar u leđa radu zbora. Njegova prisutnost, poticaj i duhovna riječ uvijek su ohrabrenje i potvrda da ono što zbor čini – čini na slavu Božju i na korist zajednici.

Zbor je otvoren za sve one koji svojim glasom i još više srcem žele slaviti Gospodina. Srdačno pozivamo sve koji osjećaju poziv i ljubav prema liturgijskoj glazbi da nam se pridruže. Posebno nas veseli dolazak nekoliko novih članova iz naše župne zajednice koji su svojim dolaskom obogatili zbor i unijeli novu svježinu u naše zajedništvo.

Do sljedećeg izvještaja sve vas srdačno pozdravljaju tradicionalnim zbarskim zazivom: „Sv. Cecilijo, moli za nas!“

Josip Jonjić

Hodočašće u Ramu

U nedjelju 26. listopada ove godine naš župni zbor zajedno s članovima Franjevačkog svjetovnog reda i čitačima krenuo je na hodočašće u Ramu. Jutro je svanulo tiho i blago, obasjano prvim zrakama sunca koje su nagovještavale poseban dan.

Nakon molitve i pjesme sjeli smo u autobus te s osmijehom i vedrim srcem započeli naše putovanje prema srcu ramske doline. Cijelim putem pratila nas je pjesma, smijeh i pogled pun divljenja prema zlatnim jesenskim bojama koje su prekrivale brežuljke i doline kroz koje smo prolazili. Stigli smo do samostana i crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije na Šćitu, smještene uz samo jezero – mjesto koje odiše mirom, duhovnošću i stoljetnom poviješću. Srdačno nas je dočekao gvardijan fra Stjepan Pavličević, koji nam je s toplinom i ponosom približio bogatu povijest Rame i njezinih ljudi. Pokazao nam je samostan, crkvu, predivan okoliš te nas proveo kroz prošlost isprepletenu vjerom, žrtvom i ljubavlju prema Bogu i domovini. Poseban trenutak bio je kada smo slavili svetu misu, u kojoj se naš župni zbor pridružio ramskom zboru, stvarajući skladan i svečan ugođaj koji je ispunio crkvu nebeskom glazbom. Taj trenutak zajedništva i molitve ostat će svima duboko urezan u srcu.

Nakon mise, domaćini su nas počastili ukusnim ručkom, pripremljenim s puno pažnje i ljubavi. Okruženi gostoprimstvom i vedrinom franjevac, osjetili smo toplinu ramskog kraja. Posjetili smo i Muzej franjevačkog samostana, gdje smo upoznali bogatu baštinu i tradiciju Hercegovine, čiji su napjevi, običaji i narodna odjeća slični onima iz naše Imotske krajine. Svaki

izložak govorio je o upornosti, vjeri i ljepoti života u ovom kraju. U tom ozračju duhovnog bogatstva prisjetili smo se i Gospe Ramske – slike koja se danas čuva u Sinju, kamo su je franjevci donijeli bježeći pred Turcima u 17. stoljeću. Ta sveta slika, koju danas častimo kao Gospu Sinjsku, spaja Ramu i Cetinsku krajinu nevidljivim, ali snažnim nitima vjere i ljubavi. Dok smo promatrali ramsko jezero i tihi samostan, osjećali smo kako Gospa i danas bdije nad ovim krajem, povezujući nas s njegovom bogatom prošlošću. Na povratku smo svratili i do Kupresa, gdje smo posjetili crkvu Svete Obitelji te se kratko odmorili i okrijepili. Ispunjeni radošću, zajedništvom i zahvalnošću vratili smo se svojim domovima.

Svi smo se složili u jednom: ovo hodočašće bilo je ispunjeno vjerom, pjesmom, ljubavlju i Božjim blagoslovom. Nitko ne bi ništa mijenjao, a svi bismo ga s radošću ponovili. Zahvalni smo Bogu na ovom predivnom iskustvu i već se radujemo novim zajedničkim putovanjima vjere.

Gospe Ramska, Majko od milosti, moli za nas!

Mija Šabić, 8. razred

KUD DIKOVAČA NA VINKOVAČKIM JESENIMA

Uranim jutarnjim satima dana 19. rujna ove godine naš KUD Dikovača zaputio se u predivnu Slavoniju, na 60. jubilarne Vinkovačke jeseni. Svoje putovanje zapravo smo započeli ranije ove godine, na Županijskoj smotri folkloru u Kaštelima gdje smo junački izveli splet kola Imotske krajine te se time plasirali na prestižnu državnu smotru folkloru - Vinkovačke jeseni. Vrijeme u autobusu proveli smo uz pjesmu, posebno gangu, smijeh i ugodne razgovore. Generacijski jaz između mlađih i onih malo starijih nije bilo moguće osjetiti kada je na prvom mjestu dobro srce i duša koja voli susret s drugom dušom, kao i tradiciju i dobro

druženje. S osmijehom na usnama stigli smo u Vinkovce gdje je već odiseo duh Jeseni - pjesma na svakom sokaku, vrea ljudi, štandovi s domaćim proizvodima i rukotvorinama, a na prvom mjestu nasmijani, dragi i velikodušni Slavonci. Nakon šetnje po Vinkovcima zaputili smo se u Vukovar gdje smo odsjeli u Memorijalnom centru. Odmorili smo se, podružili i s uzbuđenjem čekali sutrašnji nastup.

Subota jutro bila je rezervirana za šetnju Vukovarem i prisjećanje na Domovinski rat. Posjetili smo Vodotoranj te kroz edukativne filmove ušli u raspoloženje koje je u svima probudilo emocije i ponos. Nakon ručka pripremali

smo se za nastup. Nastup na Državnoj smotri nije mala stvar, tako da su cure splele najljepše pletenice i stavile najljepše marame, a gangaši i gangašice zagrijavali su svoje glasnice kako bi s ponosom predstavili ono što najvjernije čuvamo, svoju gangu i svoje kolo. Sam nastup izveli smo s osmijehom, ponosom i guštom, kao što su radili naši od davnina. Nosio nas je zanos i ljubav prema našem kraju, tradiciji i onome što predstavljamo. Jakim koracima zatresli smo binu, a zvuk dipala i gange odjekivao je cijelim Vinkovcima. Zaradili smo i pljesak tijekom samog nastupa.

U nedjelju ujutro bio je mimohod. Lijepo vrijeme i sunce izmamili su ljude vani te su se Vinkovci, kao i svake godine, pretvorili u najbogatije mjesto gdje su se predstavili folkloriši iz svih krajeva Hrvatske i dijaspore. Mimohod je prošao radosno i vedro, a mi smo se predstavili cijelom gradu. Ponijeli smo i domaće rafiole da počastimo drage nam prijatelje. S pjesmom na usnama i radošću u srcu, ponosni i zahvalni dragom Bogu što je sve prošlo dobro, zaputili smo se natrag kući.

Magdalena Šabić, dr. med.

IZ ŽIVOTA I RADA OPĆINE

Dragi mještani, drage obitelji i poštovana župna zajednica, svaka nova godina donosi svoje izazove, ali i svoje radosti. Radost u našim Zmijavcima nikada se ne mjeri samo projektima i ostvarenjima, nego ponajprije novim životima. Do kraja studenoga u našoj je općini rođeno 23 djece. To nije samo statistički podatak, nego radosna poruka da Zmijavci ostaju mjesto života, rasta i nade. To je dokaz da mlade obitelji prepoznaju sve ono što zajedno gradimo i da vjeruju u budućnost našega mjesta.

Posebno me raduje što se jasnije vide pozitivni učinci mjera i ulaganja kojima stvaramo dobre uvjete za obiteljski život. Ipak, sve te brojke imaju pravo značenje tek kada ih spojimo s

toplinom naših domova, s vjerom koja nas povezuje i s optimizmom koji svaki čovjek nosi u sebi. Upravo zato nova generacija djece ostaje najljepši znak da zajednički idemo u dobrom smjeru.

Novi dječji vrtić

Projekt je gotovo dovršen i iznimno je vrijedan za razvoj cijelog mjesta. Vrtić se prostire na dvije etaže, ukupne površine veće od 900 četvornih metara, a vrijednost projekta veća je od 2.000.000 €. U njemu će svakoga dana boraviti oko 20 djece raspoređenih u četiri skupine. Ovaj vrtić nije samo nova zgrada. To je prostor sigurnosti, igre, odgoja i sreće za naše najmlađe. To je najveći dar našim obiteljima i najčvršći temelj budućeg demografskog napretka.

Ulaganja u djecu i mlade

Rekonstruirali smo tri najvažnija dječja sportska igrališta koja sada imaju najviše standarde kvalitete. Ispred područne škole Šute postavljena je nova akrilna sportska podloga, nova zaštitna ograda i zaštita zidova. Na prostoru sportskog centra Ivan Šabić Zekić postavljen je novi umjetni travnjak najmodernije generacije, nova ograda i nova zaštita zidova te nove stolice na tribinama. Ovim ulaganjima dobili smo dva malonogometna igrališta na najvišem nivou. Ispred osnovne škole Milasi i ustrojbene jedinice vrtića izravnali smo podlogu, uredili odvodnju, postavili novi asfaltni sloj, uredili parkiralište i označili sve površine. Nakon ovogodišnjeg Adventa slijedi postavljanje nove ograde. Uz sve navedeno izgradili smo i padel igralište koje je trenutno najtraženiji sportski sadržaj za brojne dobne skupine. U

dječja i sportska igrališta uložili smo više od 250.000 €.

Sportski i rekreacijski centar Marijan Šuto Mrma

Nakon uspješno završene prve faze započela je i druga faza vrijedna više od 1.250.000 €. Gradi se multifunkcionalna zgrada koja će sadržavati prostor za vježbanje, pet soba, ugostiteljski sadržaj i solarnu elektranu koja će napajati cijeli centar. Ovaj projekt bitno će unaprijediti sportski, turistički i društveni život općine i stvoriti novo središnje mjesto okupljanja mladih.

Komunalna infrastruktura

Završava se velika nova prometnica prema Hršćevanima vrijedna gotovo 1.000.000 €. Prometnica ima novi kolnik, nogostup i javnu rasvjetu, a cijeli prostor uz cestu dobio je uređenost i sigurnost. U nerazvrstane ceste uložili smo više

od 150.000 €, a mrežu javne rasvjete proširili smo i obnovili postavljanjem više od 150 novih svjetiljki.

Širokopojasni internet

Općina Zmijavci nositelj je projekta ugradnje optičke infrastrukture vrijednog više od 5.500.000 €. Time omogućujemo stabilnu i brzu internetsku vezu koja je danas nužna za rad, obrazovanje i razvoj gospodarstva. Ovaj projekt našim ljudima koji rade u suvremenim zanimanjima daje mogućnost povratka u svoje mjesto, a mladima pruža nove mogućnosti učenja i rada.

Katastarska izmjera

Projekt katastarske izmjere približio se završetku. Uskoro će veći dio našeg područja biti uređen u katastru i zemljišnim knjigama. Time se otvara prostor za sigurnije ulaganje, brže rješavanje imovinsko-pravnih pitanja i jednostavniji razvoj gospodarstva.

Demografski razvoj

Demografija ostaje središnja tema našeg rada. Naša općina već petu godinu zaredom bilježi pozitivan prirodni prirast. To nije slučajno. To je rezultat jasne politike usmjerene prema mladim obiteljima. Pomažemo pri kupnji, izgradnji i adaptaciji prve nekretnine. Financiramo vrtić i jaslički program. Osiguravamo prijevoz studentima i srednjoškolcima. Financiramo radne bilježnice i likovne mape za sve osnovnoškolce. Pomažemo pripreme za maturu i pružamo podršku samohranim roditeljima. Povećali smo naknade za novorođenčad i time dodatno potaknuli stvaranje mladih obitelji. Sve ove mjere zajedno stvaraju jasnu sliku: Zmijavci su mjesto gdje ljudi žive sigurno, gdje imaju podršku i gdje se otvaraju mogućnosti.

Život Zmijavaca = ljudi, vjera, kultura i sport

Naš nogometni klub okuplja više od 200 članova i svake godine postiže ozbiljan napredak. KUD

Dikovača ponosno je predstavljao naš kraj na županijskim i državnim manifestacijama. Žabarska večer postala je događaj koji okuplja ljude iz cijelog kraja. Malonogometni turnir posvećen Ivanu Šabiću Zekiću iz godine u godinu raste. Advent u Zmijavcima prošle je godine posjetilo više od 30000 ljudi, a ovogodišnji program najbogatiji je do sada, s posebnim naglaskom na obitelji i djecu.

U ovom nizu događanja posebno se ističe i proslava Dana općine i blagdan našega zaštitnika sv. Lovre. Svečana sveta misa okupila je velik broj vjernika koji su s dubokom zahvalnošću i ponosom obilježili ovaj važan dan. Navečer smo imali priliku uživati u koncertu jedne od najpoznatijih hrvatskih glazbenih grupa svih vremena i njihovim bezvremenskim hitovima. „Prljavo kazalište“ svojim je nastupom stvorilo atmosferu koju ćemo dugo pamtiti.

Sve ovo ima smisla samo ako u sebi nosimo vjeru i zahvalnost. Naš župnik fra

Frano Laco svakodnevno brine o našoj zajednici i svojim molitvama i radom daje poseban pečat svakom našem napretku. Ove smo godine zajedno uredili prostor oko križa na Gradini koji je postao jedan od najljepših vidikovaca u Imotskoj krajini.

Zahvale

Hvala svim suradnicima, bivšem i sadašnjem sazivu Općinskog vijeća, svim volonterima u našim udrugama, predsjednicima udruga, fra Frani, ravnatelju škole i svakome tko svojim radom i dobrom voljom doprinosi razvoju našeg mjesta. Najveća zahvala ide svim našim mještanima. Vaše povjerenje i podrška daju nam snagu da svakoga dana radimo još više i još bolje.

Zmijavci ostaju mjesto života, zajedništva i nade. I zato nastavljamo raditi za bolje Zmijavce i za sve nas koji ovdje živimo i koji ljubimo svoj kraj.

Mijo Šuto, načelnik

IZ LJETOPIISA ŽUPE

2024.

1. prosinca – Prva je nedjelja došašća. Poslije svetih misa župnik je s remetom počeo blagoslov obitelji počevši od Popića prema školi.

2. prosinca – Početak svetih misa zornica u 6 sati u crkvi Svih svetih.

4. prosinca – Župnik je u svetišću Vepric s ostalim svećenicima Nadbiskupije na adventskoj rekolekciji.

6. prosinca – Župnik je u Podosoju na raspolaganju vjernicima za svetu ispovijed.

8. prosinca – S nama su momci iz terapijske zajednice Mondo Nuovo iz Nunića (A. M. i J. G.). Nudili su

svoje proizvode i dali svjedočanstvo vjernicima.

10. prosinca – Župnik je počeo obilaziti bolesnike uoči Božića.

13. prosinca – Ispred središnje osnovne škole župnik je blagoslovio božićne jaslice i okupljeni narod, a načelnik je otvorio Advent.

17. prosinca – U kapeli Uskrsnuća na groblju Svih svetih postavljen je veliki rasvjetni luster (čoka) koji su kupili vjernici župe.

21. prosinca – Božićna ispovijed u župi. Ispovjednici su fra Zoran Kutleša, fra Radoslav Tolić, fra Nediljko Šabić, fra Ivo Rastočić, fra Vinko Gudelj, fra

Josip Sušić, fra Jerko Kolovrat, fra Ivica Omazić, fra Nediljko Čarapić, fra Marko Babić i župnik fra Frano.

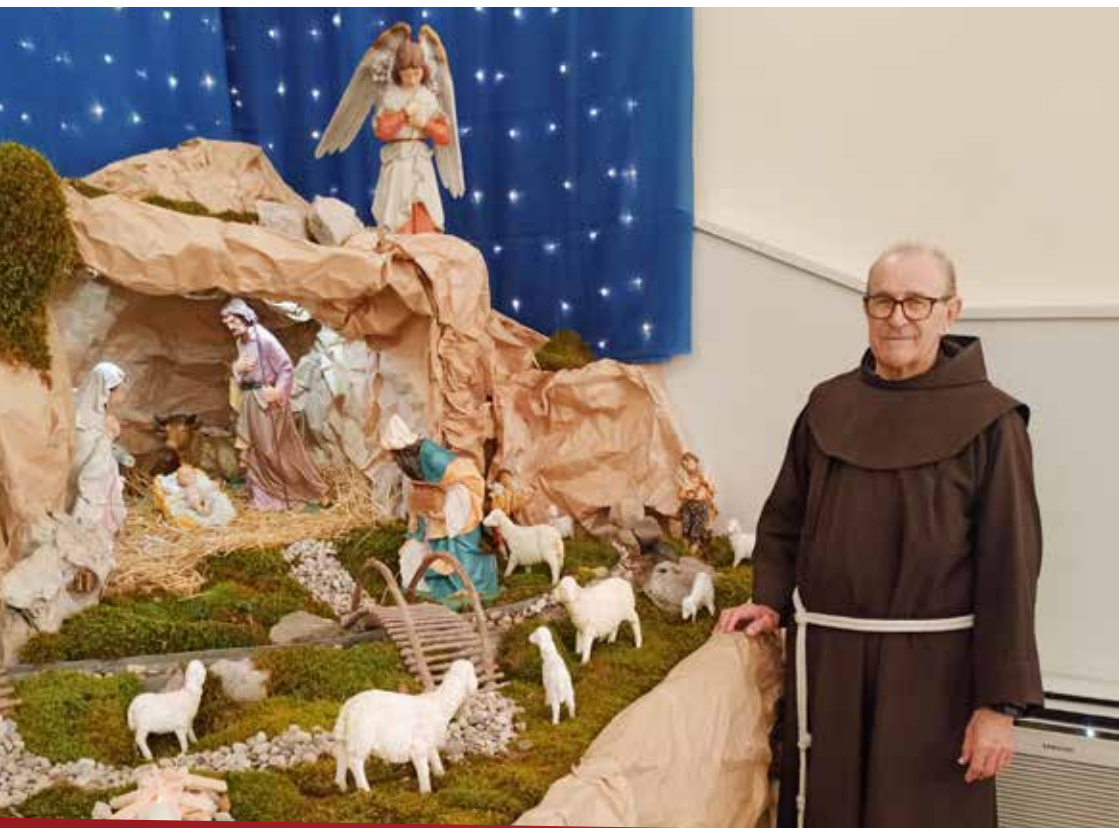
23. prosinca – Iz Tiskare Kovačić iz Omiša dostavljen je novi broj našeg lista Zmijavci.

25. prosinca – Božić. Polnočka u crkvi Svih svetih. Danja misa u 10 sati.

26. prosinca – Župnik je nastavio s blagoslovom obitelji od Šabića (Bokića).

29. prosinca – Nakon svetih misa župnik je obavio blagoslov obitelji oko crkve i tako završio s blagoslovom svih obitelji u župi.

31. prosinca – Silvestrovo. Sveta misa zahvalnica u 16 sati u crkvi Svih svetih, klanjanje Presvetom Oltarskom Sakramentu i pjevanje „Tebe, Boga, hvalimo“ za proteklu godinu.

2025.

1. siječnja – Marija Bogorodica. Sveta misa u 10 u crkvi Svih svetih i zaziv Duha Svetoga.

4. siječnja – Članovi našega OFS-a u 16 sati u crkvi Svih svetih započeli su veliku Devetnicu sv. Franji Asiškom molitvom Večernje i Franjevačkom krunicom.

5. siječnja – Naši su ministranti u 16 sati u župnoj kući odigrali svoju tombolu.

6. siječnja – Bogojavljenje. Sveta misa i blagoslov vode u 10 sati u crkvi Svih svetih. U samostanu u Imotskom u 19 sati župnik je s ostalim fratrима na blagoslovu samostana, večeri i tomboli.

7. siječnja – Na poziv ravnatelja osnovne škole Josipa Jonjića župnik je blagoslovio obnovljenu školu u Šuta, učenike i sve djelatnike.

8. siječnja – Župnik je u Vinjanima s ostalim fratrима na blagoslovu župne kuće i ručku.

11. siječnja – U Zmijavcima rekolekcija za sve nas fratre, blagoslov kuće i ručak.

14. siječnja – U Runoviću blagoslov župne kuće i ručak.

20. siječnja – Na Studencima blagoslov župne kuće i ručak.

26. siječnja – U 16 sati sastanak roditelja i krizmanika u crkvi Svih svetih. Predavač je bio o. gvardijan fra Zoran Kutleša.

27. siječnja – U Slivnu blagoslov kuće i ručak.

1. veljače – Župnik je imao sastanak s roditeljima prvopričesnika u 16 sati u crkvi Svih svetih.

2. veljače – Svijećnica. Svete mise u 9 i 11 sati i blagoslov svijeća. Na Suvači sveta misa u 15 sati i blagoslov svijeća. Dan je posvećenog života. Župnik je u Imotskom na svetoj misi i večeri sa svim fratrима i časnim sestrama.

4. veljače – U dvorani župnog ureda okupili su se članovi OFS-a sa župnikom na molitvu prigodom velike devetnice sv. Franji Asiškom.

8. – 11. veljače – Proslava Gospe Lurdske. U trodnevnicu svaki dan u 16 sati molitva krunice, prigoda za svetu ispovijed i misa. Prvi dan svetu misu predvodi fra Radoslav Tolić, drugi dan svete su mise u 9 i 11 sati kao i ostalih nedjelja i slavi o. župnik. Treći dan misu predvodi fra Josip Sušić. Na sam blagdan svetu misu u 10 sati za bolesnike slavi župnik fra Frano. U 16 sati svetu misu predvodi gvardijan fra Zoran sa župnikom, fra Vinkom Gudeljem i fra Ivicom Omazićem. Procesija sa svijećama kroz dvorište.

12. veljače – Blagoslov župne kuće na Lovreću i ručak.

23. veljače – U crkvi Svih svetih u 16 sati sastanak s krizmanicima i njihovim roditeljima. S njima je bio kao predavač župnik Runovića fra Ivica Omazić.

4. ožujka – U 16 sati u dvorani župnog ureda članovi OFS-a sa župnikom su na molitvi i velikoj devetnici sv. Franji Asiškom.

5. ožujka – Pepelnica. U 16 sati sveta misa, blagoslov pepela i pepeljenje vjernika.

7. ožujka – Prvi korizmeni petak. Križni put i sveta misa u crkvi Svih svetih u 16 sati.

10. ožujka – Početak je čitanja Svetog pisma svaki dan od 8 do 20 sati.

12. ožujka – Župnik je u svetištu Vepric na korizmenoj rekolekciji s ostalim svećenicima Nadbiskupije.

15. ožujka – Župnik u Imotskom u 19 sati ima predavanje zaručnicima na tečaju za ženidbu.

16. – 19. ožujka – Proslava Sv. Josipa na Suvači. U trodnevnicu svaki dan u 16 sati molitve sv. Josipu, prigoda za ispovijed i sveta misa. Prvi dan svete su mise kao i ostalih nedjelja i slavi o. župnik. Remeta je donio kip Svetca u crkvu Svih svetih. Drugi i treći dan na Suvači svete mise predvodio je fra Ivica Omazić s fra Franom. Svetkovinu sv. Josipa svečano smo proslavili s početkom u 10 sati procesijom kroz groblje u crkvu, a svetu misu predvodio je fra Ivica Omazić u koncelecijaciji sa župnikom i fra Nediljkom Šabićem.

18. ožujka – U 19 sati završili smo s čitanjem Svetoga pisma.

30. ožujka – U Imotskom u 17 sati pobožnost križnog puta za mlade iz Dekanata. Na pobožnosti je bio i o. župnik s našim mladima.

5. travnja – U 9:30 u crkvi Svih svetih susret krizmanika, roditelja i kumova s krizmateljem mons. Pavlom Banićem.

6. travnja – Sastanak s roditeljima naših prvopričesnika u 17 sati.

8. travnja – Župnik je počeo obilaziti bolesnike uoči Uskrsa.

12. travnja – Uskrsna ispovijed u župi u 11 i 14 sati. Ispovijedali su fra Zoran Kutleša, fra Radoslav Tolić, fra Ivo Rastočić, fra Nediljko Šabić, fra Vinko Gudelj, fra Ivica Omazić, fra Nediljko Čarapić, fra Jerko Kolovrat, fra Marko Babić i o. župnik.

13. travnja – Cvjetnica. Svete mise u 9 i 11 sati. U 9 sati na dvorištu blagoslov maslinovih grančica i procesija u crkvu Svih svetih. U 10 sati na groblju Svih svetih blagoslov maslinovih grančica i procesija u crkvu Svih svetih. Muku je ispjevao Mijo Šuto Gugin.

17. travnja – Veliki četvrtak. Misa Večere Gospodnje u 18 sati. Poslije mise izvlačenje križeva. Mali križ izvukli su Nediljko Ivkošić Lukin i Joško Gudelj, srednji su izvukli Mario Garac i Mislav Karoglan, veliki su izvukli Stipe Todorić i Hrvoje Gudelj. Getsemanska ura u 21 sat.

18. travnja – Veliki petak. Obredi su počeli u crkvi Svih svetih kantanjem u 14:45. Polazak za križem u 15:15 ustaljenim putem kroz selo. U procesiji je bilo 1230 vjernika i 15 parova kantača. U crkvi pjevana Muka koju je otpjevao Josip Gudelj Antišin.

19. travnja – Velika subota. Vazmeno bdjenje u crkvi Svih svetih u 20 sati.

20. travnja – Uskrs. Svete mise u crkvi Svih svetih u 9 i 11 sati.

21. travnja – Uskrsni ponedjeljak. Jutros u 7:35 u Vatikanu umro papa Franjo. Jučer je posljednji put kao papa čestitao Uskrs i udijelio apostolski blagoslov *Urbi et orbi* – Gradu Rimu i cijelom svijetu.

25. travnja – Sv. Marko. Sveta misa u 10 sati u crkvi Svih svetih i blagoslov polja.

26. travnja – U 9:30 sveta ispovijed za krizmanike, kumove i roditelje. Ispovijedali su fra Radoslav Tolić, fra Vinko Gudelj, fra Nediljko Čarapić, fra Nediljko Šabić, fra Ivo Rastočić i župnik. U Vatikanu sprovod pape Franje. Svetu misu i sprovodne obrede predvodio je kardinal Giovanni Battista Re, dekan Kardinalskog zbora.

27. travnja – U 9:30 sati sveta misa koju predvodi krizmatelj mons. Pavao Banić. S njim je u konceleciji i župnik fra Frano. Sakrament svete potvrde primilo 33 krizmanika. Druga je sveta misa u 11 sati.

1. svibnja – Početak je svibanjske pobožnosti. Gospinu krunicu molimo u 17:30 svaki dan i slavimo svetu misu.

2. svibnja – Prva ispovijed za naše prvopričesnike u 16 sati u crkvi Svih svetih. Ispovijedali su fra Nedjeljko Čarapić, fra Radoslav Tolić, fra Vinko Gudelj i župnik.

4. svibnja – U župi je Prva sveta pričest. Ove godine imamo 26 prvopričesnika.

5. svibnja – U 17:30 u dvorani župnog ureda molitve u velikoj devetnici sv. Franji Asiškome.

7. svibnja – U Vatikanu počele konklave – biranje novoga pape.

8. svibnja – Danas poslijepodne u Vatikanu je izabran za novog papu kardinal Robert Francis Prevost koji je uzeo ime Lav XIV. Svečano smo zvonili zvonima u čast izbora novog pape. Papa Lav malo poslije 19 sati obratio se svim vjernicima, zaželio svima mir Uskrslog Krista i pozvao na zajedništvo.

Govor pape Lava XIV. nakon izbora za papu

Mir bio sa svima vama! Draga braćo i sestre, to je prvi pozdrav Uskrslog Krista, Dobrog Pastira koji je dao život za stado Božje. I ja bih želio da taj pozdrav mira uđe u vaša srca, doprije do vaših obitelji, do svih ljudi, gdje god se nalazili, do svih naroda, do cijele zemlje. Mir vama!

To je mir Uskrsloga Krista, razoružan i razoružavajući mir, ponizan i ustrajan.

Dolazi od Boga, Boga koji nas sve bezuvjetno ljubi. Još uvijek nam u ušima odjekuje onaj slabi, ali uvijek hrabri glas pape Franje koji je blagoslivljao Rim! Papa koji je blagoslivljao Rim dao je svoj blagoslov svijetu, cijelom svijetu, onog uskrsnog jutra. Dopustite mi da nastavim s istim blagoslovom: Bog nas ljubi, Bog nas sve ljubi i zlo neće prevladati! Svi smo u Božjim rukama. Stoga, bez straha, ujedinjeni ruku pod ruku s Bogom i jedni s drugima, krenimo dalje. Mi smo Kristovi učenici. Krist hoda pred nama. Svijet treba njegovu svjetlost. Čovječanstvu je potreban On kao most kojim može dospjeti do Boga i njegove ljubavi. Pomozite i vi meni, a zatim i jedni drugima, da gradimo mostove, dijalogom, susretima, ujedinjujući se da budemo jedan narod uvijek u miru. Hvala papi Franji!

Također bih želio zahvaliti svoj svojoj braći kardinalima koji su me izabrali za

Petrovog nasljednika da hodam zajedno s vama, kao ujedinjena Crkva koja uvijek traži mir, pravdu, uvijek se trudeći raditi kao muškarci i žene vjerni Isusu Kristu, bez straha, naviještati evanđelje, biti misionari.

Sin sam svetog Augustina, augustinac, koji je rekao: „S vama sam kršćanin, a za vas biskup.“ U tom smislu svi možemo zajedno hoditi prema domovini koju nam je Bog pripremio.

Poseban pozdrav Crkvi u Rimu! Moramo zajedno pokušati biti misionarska Crkva, Crkva koja gradi mostove, dijalog, uvijek otvorena za prihvaćanje raširenih ruku poput ovog trga. Sve, baš sve kojima je potrebna naša ljubav, naša prisutnost, naš dijalog i naša ljubav.

11. svibnja – Svete mise u crkvi Svih svetih u 8 sati, a na Gradini kod Križa u 10:30 sjećanje na Bleiburg.

12. svibnja – Naše bratstvo OFS-a slavi svoga zaštitnika sv. Leopolda. Na molitvi i svetoj misi okupili su se i članovi ostalih bratstava iz samostanskog okružja. Svetu misu predvodio je fra Nedjeljko Čarapić u koncelebraciji s duhovnim asistentima. Na Gradini kod križa počeli su radovi na uređenju parkinga. Radove izvodi „Čarolija“.

18. svibnja – Svete mise u 8 i 10:30 u crkvi Svih svetih. S nama su u 10:30 članovi udruge Iskra svjetlosti sa svojim odgojiteljima. Nakon mise izveli su priredbu Sedam darova Duha Svetoga, a zatim je bio za njih ručak u dvorani župnog ureda.

21. svibnja – Župnik je u svetištu Vepric na Svećeničkom danu s ostalim svećenicima iz Nadbiskupije.

28. svibnja – Sveta misa u 7:30 u crkvi Svih svetih za pokojne djelatnike osnovne škole.

1. lipnja – S nama su danas momci (Š. M. i M. B.) iz terapijske zajednice Mondo Nuovo iz Nunića te su nakon misa dali svoja svjedočanstva.

4. lipnja – Župnik je s članovima OFS-a na molitvi u velikoj devetnici sv. Franji Asiškom.

13. lipnja – Sv. Ante. Župnik je od 3:20 u Vinjanima na raspolaganju vjernicima za svetu ispovijed. Sveta misa u Zmijavcima u 18 sati.

14. lipnja – Župnik u Imotskom ima predavanje zaručnicima na tečaju pripreve za brak.

19. lipnja – Tijelovo. Sveta misa u crkvi Svih svetih u 10 sati. Procesija kroz dvorište s Presvetim Oltarskim Sakramentom u pratnji prvopričesnika i ostale djece s košaricama s cvjetnim laticama koje su bacali po putu kuda je prolazio svećenik s Presvetim. Na četiri mjesta blagoslov s Presvetim uz pjesme i molitve.

23. – 27. lipnja – Župnik je u Imotskom na duhovnim vježbama.

27. lipnja – Presveto Srce Isusovo. Sveta misa u 19 sati. Obavljen je Čin posvete hrvatskoga naroda i hrvatske domovine Presvetomu Srcu Isusovu u prigodi jubilejske godine 2025., 1100. obljetnice Splitskih crkvenih sabora i početaka Hrvatskoga kraljevstva.

4. srpnja – U 18 sati članovi OFS-a sa župnikom molili su Večernju i Franjevačku krunicu u velikoj devetnici sv. Franji Asiškom.

9. srpnja – Spomendan je bl. Marije Propetog Isusa. Sveta misa u 18 sati. Nakon svete mise vjernici su iskazali počast ljubeći njezine moći.

13. srpnja – U 19 sati u Imotskom je redovničko oblačenje naših kandidata za novicijak Jakova Raka i Noe Brakusa.

16. srpnja – Gospa od Karmela. Sveta misa u Zmijavcima u 7:30. Župnik je

išao u Runović u 9 sati ispovijedati. U 19 sati svetu misu u Runoviću slavi fra Frano, a naš zbor pjeva pod ravnanjem s. Jasne.

19. srpnja – U Zmijavcima „Žabarska večer“.

28. srpnja – Naše župno hodočašće Gospi od Anđela u Imotskom. Župnik fra Frano predvodi svetu misu, a naš zbor pod vodstvom s. Jasne animira pjevanje u crkvi sv. Frane.

29. srpnja – Radnici Agrosana iz Zagreba stigli su radi fumigacije (uklanjanja crvotočine) oltara i oltarne pale u crkvi Svih svetih. Odmah su počeli pripreve i obavili posao direktor Vladimir Bertović i njegovi pomoćnici Andrija Curman i Dario Mahanj.

2. kolovoza – Gospa od Anđela. Župnik je na slavlju u Imotskom s vjernicima. Danas su radnici otvorili crkvu poslije fumigacije kako bismo mogli sutra u crkvi slaviti svete mise.

4. kolovoza – U 17 sati članovi OFS-a sa župnikom mole predviđene molitve za veliku devetnicu sv. Franji Asiškom.

5. kolovoza – Dan je domovinske zahvalnosti. Na Brani ispred kapele u 8 sati krunica, nakon koje župnik slavu svetu misu za Domovinu i pokojne branitelje.

7. – 9. kolovoza – Trodnevnica sv. Lovri. Prvi dan u 18 sati krunica i molitve sv. Lovri, a zatim sveta misa u starokršćanskoj bazilici na Crkvini (Bublinu) koju predvodi fra Zoran Kutleša u konceleciji s o. župnikom. Drugi dan trodnevnice slavili smo u crkvi Svih svetih. Svetu misu predvodio je fra Josip Sušić sa župnikom. Poslije svete mise župnik i fra Mijo Šabić pošli su u našu Općinu koja slavi svoj dan. Treći smo dan na Gradini u svetištu sv. Križa gdje svetu misu slavi fra Nediljko Šabić sa župnikom.

10. kolovoza – Sv. Lovro. Svetu misu u 8 sati slavi o. župnik. Svečanu svetu misu u 10:30 predvodi fra Kristian Stipanović u konceleciji s fra Nediljkom Šabićem, fra Antom Buljanom, fra Nediljkom Brečićem i župnikom. Ručak u župnoj kući u 13 sati.

11. kolovoza – U 18:30 članovi su našeg OFS-a na proslavi Sv. Klare u Podbablju.

15. kolovoza – Velika Gospa. Župnik je u 4 sata u Prološcu s ostalim svećenicima na raspolaganju vjernicima za svetu ispovijed. Sveta misa u crkvi Svih svetih u 18 sati.

16. kolovoza – Župnik je u Vinjanima na proslavi Sv. Roka.

25. kolovoza – Župnik je s o. gvardijanom fra Zoronom pošao na Humac posjetiti naše novake fra Jakova i fra Nou.

1. rujna – Majstor Jozo Bašić iz Imotskog počeo je rješavati problem oko odvoda vode iz sakristije u crkvi Svih svetih.

4. rujna – U 17 sati članovi OFS-a sa župnikom mole veliku devetnicu sv. Franji Asiškom.

6. rujna – Župljani su danas počeli donositi grožđe pred fratrovu konobu.

7. rujna – Papa Lav XIV. u Vatikanu je kanonizirao Carla Acutisa.

8. rujna – Početak je nove školske godine. Na poziv ravnatelja škole Josipa Jonjića župnik je blagoslovio učenike i djelatnike škole.

21. rujna – Od danas su nedjeljne svete misu u 9 i 11 sati.

24. rujna – Župnik je u svetištu Vepric na studijskom danu s ostalim svećenicima Nadbiskupije. Naši novaci

sa svojim kolegama i odgojiteljima s Humca svoj su molitveni program obavili u crkvi Svih svetih. Večera je u župnoj dvorani. Kako je nestalo struje, sve smo obavili uz svijeće voštanice, što je za sve bio izvanredan doživljaj.

28. rujna – Župnik je u Imotskom na večernjoj misi koju smo slavili za naše fratre pobijene u II. svjetskom ratu i poraću.

1. listopada – Početak je listopadske pobožnosti. U 17 sati molimo Gospinu krunicu, litanije i slavimo svetu misu.

3. listopada – Župnik je u Imotskom s ostalim fratrима na svetoj misi i Obredu preminuća sv. Franje.

4. listopada – Sv. Franjo Asiški. Župnik je sa svečanoj svetoj misi u Imotskom u 10:30 s ostalim fratrима i u samostanu slavi imendan.

11. listopada – Župnik je u Imotskom zaručnicima održao predavanje o sakramentalnosti ženidbe u sklopu zaručničkog tečaja.

16. listopada – Župnik slavi svetu misu na Kamenmostu u trodnevnici sv. Luki.

18. listopada – Sv. Luka. Župnik je na Kamenmostu na raspolaganju vjernicima za svetu ispovijed.

19. listopada – Misijska nedjelja. Prikupljali smo novčane priloge za potrebe misija.

25. listopada – Župnik je u dvorištu kuće Miroslava Karoglane, bivšeg načelnika, blagoslovio lijepo uređenu Gospinu kapelu u prisutnosti svih članova obitelji.

26. listopada – Naš zbor sa sestrom Jasnom išao je na izlet u Ramu.

28. listopada – Župnik je u dvorištu kuće Milana Šabića blagoslovio zavjetnu Gospinu kapelu „Zdravlje bolesnih“ uz prisutnost svih članova obitelji i njihova kućnog prijatelja fra Josipa Sušića, župnika Vinjana.

29. - 31. listopada – Trodnevnica za svetkovinu Svih svetih. Sva tri dana pobožnost u 16 sati, prigoda za svetu ispovijed i sveta misa koju predvodi fra Ivica Omazić, župnik Runovića, u koncelecijaciji sa župnikom fra Franom.

1. studenoga – Svetkovina Svih svetih. Svetu misu u 8 sati slavi o. župnik. Središnje misno slavlje u 10:30 predvodi fra Kristian Stipanović, župnik Gospe od Zdravlja u Splitu. U koncelecijaciji su župnik fra Frano i fra Ivica Omazić. Prije svete mise procesija kroz dvorište sa slikom Svih svetih, barjacima i mladima u narodnim nošnjama iz KUD-a Dikovača. Nakon svete mise o. župnik s vjernicima pošao je na groblje Svih svetih gdje je pred centralnim križem izmolio molitve

za pokojne, a vjernici su bili uz svoje grobove. U 15 sati svetu misu na Suvači slavi o. župnik. Nakon svete mise na groblju molitve za pokojne. Poslije svete mise župnik je svratio u kuću Ane Gudelj Bigić koja danas sa svojim slavi stoti rođendan. Jučer je župnik svečarici donio najveći dar dijeleći joj svete sakramente, što je ona pred svima javno izrekla uz poklik: „Bogu hvala!“

2. studenoga – Dušni dan. Svete su mise u 8 sati u crkvi Svih svetih, u 9:30 na groblju Svih svetih i u 11 sati na Suvači.

5. studenoga – Župnik je s o. gvardijanom fra Zoranom pošao na Humac posjetiti naša dva novaka.

12. studenoga – Župnik je u Imotskom s ostalim fratrима na susretu trajne formacije.

18. studenoga – Dan sjećanja na žrtve Vukovara, Škabrnje i Domovinskog rata. Župnik u punoj crkvi Svih svetih slavi svetu misu u 17 sati za sve poginule. Poslije svete mise vjernici su upalili svoje svijeće i ostavili ih u crkvi.

21. studenoga – Gospa od Zdravlja. Svetu misu u 15 sati u punoj crkvi sv. Josipa na Suvači slavi o. župnik.

22. studenoga – Sv. Cecilija. Naš je zbor u punom sastavu na svečanoj svetoj misi u 17 sati u crkvi Svih svetih slaveći svoju zaštitnicu. Nakon svete mise svi su na večeri u župnoj kući uz ugodan razgovor i pjesmu.

29. studenoga – Održano je primanje novih članova i davanje obećanja u našoj Frami. Nakon svete mise izabrano je novo vijeće Frame: za predsjednika je izabran Jakov Šumelj, a za njegovog zamjenika Marijan Čapin; za voditeljicu formacija izabrana je Marina Čapin, za tajnicu Magdalena Gudelj, a za blagajnicu Ana Marija Šabić.

130. OBLJETNICA GRADNJE CRKVE SVIH SVETIH

Ove se godine navršila 130. obljetnica gradnje crkve Svih svetih pa je lijepo i korisno prisjetiti se kako je započela njezina gradnja. Naime, druga polovica 18. st. vrijeme je kada se diljem Imotske krajine grade crkve koje su bile primjerenije potrebama liturgije i stanovništva. Imotska se krajina tada nalazila u sastavu Austro-Ugarske monarhije pa je novac za gradnju crkava osigurao tadašnji car Franjo Josip i to tako da je zaplijenio mnoge samostane po carevini te je od bogatih redovničkih samostana i opatija stvorio Vjerozakonsku zakladu sa sjedištem u Zadru, po kojoj se moglo doći do potrebnih financijskih sredstava. Zaklada je pokrivala polovicu troškova, a drugi je dio trebala osigurati župa zajedno sa župljanima. Na taj je način tadašnji runovički župnik fra Ivan Glibota 1869. godine sagradio crkvu Gospe od Karmela.

U razdoblju od 1892. do 1895. godine runovički je župnik, a time i zmijavački bio fra Ante Rako iz Prološca, koji se odvažio na gradnju novog Božjeg hrama u Zmijavcima. Povijesni izvori svjedoče kako je bio iznimno agilan, neumorni radnik, neslomljivog karaktera i zasigurno je kao takav bio ustrajan u svojim zamislima. Kako nakon gradnje crkve u Runoviću fra Ante nije mogao dobiti novčana sredstva od Vjerozakonske zaklade, za gradnju crkve trebao je dobiti potporu i crkvenih i civilnih vlasti. Opći biskupski vikarijat u Makarskoj daje mu dozvolu 9. travnja 1893. godine, a nacrt je izradio

Građevinski odjel Namjesništva u Zadru. Iako je u molbi fra Ante istaknuo kako će u gradnji sudjelovati stanovnici Zmijavaca, Runovića, Podbablja, Podo-soja i Slivna, itekako je bio svjestan kako će se morati osloniti isključivo na pomoć Zmijavčana. Radove je izveo Marko Rako, a crkva je bila pokrivena 14. kolovoza 1895. godine.

Crkva je sagrađena vjerojatno na mjestu crkve koju je 1821. godine sagradio fra Andrija Šabić (o čemu svjedoči kameni natpis na ulazu u crkvu). Kako je lokacija za gradnju bila specifična jer se sa sjeverne strane nalazila velika ilirska nekropola – gomila, lice crkve okrenuto je prema jugu. Novca je nedostajalo pa je fra Ante ipak uspio od Vjerozakonske zaklade u Zadru ishoditi novac kako bi se podmirio dug, objasnivši važnost crkve Svih svetih za zmijavačko selo. Nova crkva nije bila u potpunosti opremljena, ali je fra Ante Rako slavio prvu svetu misu na Božić 1895. godine. Fra Ante je premješten iz Runovića i Zmijavaca, a župnici poslije njega nastavili su s opremanjem crkve raznim inventarom. Tako je fra Jako Milinović 1903. godine nabavio krasni drveni barokni oltar tirolske izrade koji i danas krasi našu crkvu.

Radovi na crkvi nisu bili dovršeni, a s vremenom je trebalo provoditi i rekonstrukciju. Za vrijeme župnikovanja fra Silvestra Kutleše (1922. - 1936.) došlo je do urušavanja zvonika. Naime, zvonik crkve bio je napravljen na tzv. „preslicu“, kao i na mnogim crkvama diljem Imotske krajine i Dalmacije. Na

vrhu pročelnog zida, iznad glavnih vrata, zidao se zvonik. Zmijavački je imao tri zvona pa ga je nakon urušavanja fra Silvestar ponovo sazio i utvrdio. U vrijeme župnikovanja fra Ante Sekeleza (1975. - 1982.) izvršena je rekonstrukcija unutarnjeg prostora crkve prema nacrtu ing. Vladimira Šute. Tom je prilikom izmijenjen krov, stavljena je betonska ploča, preuređen je kor, nabavljene su nove klupe, prepravljen je prezbiterij te je provedena elektrifikacija i ozvučenje čitave crkve. Za uređenje je, naravno, trebalo osigurati pozamašnu svotu novaca, a tu se ponajviše iskazao fra Nediljko Šabić, koji je u to vrijeme bio na službi u Njemačkoj.

Nakon osamostaljenja zmijavačke župe 1982. godine nastavilo se s raznim poslovima u i oko crkve. Za vrijeme prvog župnika fra Draška Teklića (1982. - 1988.) sagrađena je 1985. godine župska kuća ili, kako narod voli reći, „fratrova kuća“, a u vrijeme fra Rafaela Begića (1988. - 1997.) završeni su radovi na kući te je uređeno dvorište oko crkve. Ukrašavanje, obnavljanje i uljepšavanje crkve nastavljeno je i za župnika fra Vinka Prlića (1997. - 2006.). Tirolski oltar Svih svetih restauriran je 1999. godine te je po uzoru na glavni oltar izrađen i drveni oltar ispred vjerničkog puka, kao i drveni oltari za kipove sv. Ante, Gospe Lurdske i sv. Petra. Te iste godine postavljeni su vitaji u crkvi. Iako je nakon osamostaljenja župe bila predviđena gradnja zvonika, ta je ideja realizirana 2002. godine kada je sagrađen zvonik uz samu crkvu, čime je crkva Svih svetih dobila svoj današnji prepoznatljiv izgled.

Dolaskom fra Frane Lace za zmijavačkog župnika 2009. godine (na službi je i danas u Zmijavcima), nastavljeno je s uređivanjem crkve i

okoliša oko nje. Po dolasku u Zmijavce fra Frano je 2010. godine za zvonik nabavio četiri zvona koja svakodnevno razliježu svoj zvuk diljem sela. U narednim godinama fra Frano je na crkvi promijenio sva dotrajala drvena vrata te ih je zamijenio prekrasnim brončanim vratima koja su posvećena Svima svetima, Djevici Bezgrješnoj, Majci Žalosnoj i Presvetom Otkupitelju, a na zvoniku sv. Lovri. Zadnjih nekoliko godina provedeni su brojni rekonstrukcijski radovi: crkva je fugirana i injektirana te je riješen dugogodišnji problem s vlagom, promijenjen je krov, preuređen kor, nabavljene su nove hrastove klupe, crkva je klimatizirana, a oko crkve napravljen je novi kameni zid te je uređen trg sv. Lovre južno od crkve.

Neka sve i nadalje bude na slavu Božju i čast svim svetima!

Josip Jonjić, prof. povijesti

FUMIGACIJA OLTARA U CRKVI SVIH SVETIH

Župna crkva Svih svetih u Zmijavcima sagrađena je 1895. godine. Jednobrodna je građevina, orijentacije sjever - jug s pravokutnom apsidom i sakristijom koja se oslanja na njezin sjeverni zid. Građena je pravilnim kamenim klesancima i natkrivena dvostrešnim krovom. Uz istočni zid crkve, odvojen od nje, 2002. godine podignut je zvonik.

Glavni oltar

U apsidi crkve nalazi se veliki drveni rezbareni, polikromirani i pozlaćeni oltarni retabl arhitektonskoga tipa, historicističkoga stila. Pripada korpusu tirolskoga sakralnog kiparstva s početka 20. stoljeća. Nabavio ga je župnik fra Jako Milinović 1903. godine. Djelo je kipara Ferdinanda Stuflessera, točnije njegove radionice iz St. Urlica u dolini Gröden, Tirol. Izdvajala se kvalitetom umjetničkog obrta i kiparskih dosega. Radovi ove radionice nalaze se u brojnim crkvama sjeverozapadne Hrvatske. Izvorni oblik stipesa oltara nije se sačuvao. Godine 1999. restaurator Miroslav Falak radio je na njegovoj obnovi i tada on poprima sadašnji izgled.

Oblika je položenoga pravokutnika s profiliranim rubovima koji se obrću u prostoru. Antependij sačinjavaju uža i šira pravokutna polja s apliciranom ornamentalnom dekoracijom, vegetabilnoga karaktera, na crvenoj ili zelenoj podlozi. Na središnje polje apliciran je natpis IHS s križem. Retabl ima klasičnu trodijelnu raspodjelu.

Posebno je istaknut i izvučen u prednji plan tabernakul nad kojim je edikula za izlaganje pokaznice. Njegove pravokutne vratnice s vanjske su strane ukrašene reljefnim pozlaćenim grozdovima i klasjem, dok su na njihovoj poledini reljefne figure anđela adoranata na pozlaćenoj podlozi. Unutrašnjost svetohraništa obložena je damastnom tkaninom ukrašenom križevima i vegetabilnim motivima. Otvor pravokutne edikule, lučnoga završetka, flankiraju stupići s kapitelima, dok je unutrašnji dio profiliranoga luka ukrašen visećim zlatnim ljiljanovim cvjetovima punog plasticiteta. Unutrašnje su stranice edikule pozlaćene. Na poledinu je ugraviran motiv Srca Isusova iz kojega se radijalno šire plameni jezici te vegetabilni ornament. Na vrh luka impostiran je križ s trilobnim završecima krakova. S desne su i lijeve strane tabernakula postamenti s kipovima anđela adoranta sa raširenim krilima u klečećem položaju, pri čemu je desni sklopio ruke na molitvu, a lijevih ih je položio na prsa.

Središnju pravokutnu uzvišenu nišu retabla flankiraju stupovi s korintskim kapitelima bez entazisa stegnuti prstenom po sredini te ukrašeni ugraviranim i pozlaćenim motivom vitice grožđa. Pozadina je niše oslikana. Vidljiva je arhitektura. Vjerojatno se radi o Svetoj Zemlji, odnosno Jeruzalemu. Bočne su niše lučno zaključene. Njihova je pozadina oslikana na način da je u gornjoj zoni prikazano zvjezdano

nebo, a u donjoj viseća draperija šablonskoga načina izrade. Otvor niše flankiraju pozlaćeni polustupovi. Na unutrašnjemu dijelu luka aplicirani su viseći pozlaćeni ljiljanovi cvjetovi.

Središnji dio oltara nadvisuje atika s trokutnim zabatom ispod kojega je luk unutar kojega se nalazi reljefni pozlaćeni prikaz Oka Božjega. Oko trokuta s ljudskim okom granaju se sunčeve zrake. Bogata pozlaćena ornamentalna dekoracija, stiliziranih vegetabilnih motiva, na maslinastoj zelenoj ili crvenoj podlozi, pokriva veći dio oltarne arhitekture. Na završnom vijencu središnjeg dijela oltara i trokutnog zabata aplicirana je zlatna vitica.

Kiparski ansambl oltara čine kipovi Srca Isusova i Srca Marijina

postavljeni na rubovima stipesa, zatim Raspelo postavljeno u središnjoj niši te kip Marije i sv. Ivana u bočnim nišama. Karakteriziraju ih preciznost izrade detalja, lišenost prevelike emocionalnosti, karakteristične ornamentalne pozlaćene bordure draperija. Oltar je vrijedan primjer tirolskog obrtnog i umjetničkog izraza te bitan dio korpusa tirolske sakralne baštine u Hrvatskoj, posebice u Dalmaciji, odnosno njezinoj unutrašnjosti.

Fumigacija

Konzervatorskim pregledom oltara, u kojem su sudjelovali Vladimir Bertović, vlasnik tvrtke Agrosan d.o.o. za DDD poslove, kontrolu robe i trgovinu iz Zagreba, i nadležna konzervatorica iz Područne konzervatorske službe

Imotski Katarina Cvitanić, utvrđena je ozbiljna infestacija drvotočcima iz porodice kuckara (lat. *Anobiidae* i *Bostrichidae*), koji nagriza oltar i pripadajuće kipove, što se očituje mnoštvom sitnih rupica po oltaru i finom puder piljevinom ispod njih. Kako bi se spriječilo daljnje propadanje oltara, odlučeno je da je nužno napraviti plinsku dezinfekciju – fumigaciju te je projekt prijavljen na natječaj Ministarstva kulture i medija – Javni poziv za predlaganje potreba u kulturi republike Hrvatske za 2025. godinu. Novčana sredstva u iznosu od 6.000 € odobrena su te su djelatnici tvrtke Agrosan obavili plinsku dezinfekciju u periodu od 29. srpnja do 2. kolovoza 2025. godine. Dezinfekcija je obavljena u anoksičnim uvjetima u balonu od

plinonepropusne folije fumigantom cijanovodikom u dozi od 18 g d.t./m³. Prekrivanje oltara plinonepropusnom folijom maksimalno se reducirao prostor u koji se puštao otrovni plin cijanovodik. Uvođenjem argona u tako pripremljeni balon smanjila se koncentracija kisika za otprilike 80% i time se potaklo insekte na intenzivnije disanje čime je postignuto njihovo suzbijanje. Ekspozicija je trajala četiri dana, a prozračivanje jedan dan. Osim glavnog oltara napravljena je dezinfekcija oltarne menze, ambona i dva bočna oltara, čime je zaustavljeno njihovo daljnje propadanje.

Katarina Cvitanić,
samostalni konzervator
Područna konzervatorska služba
Imotski

MENTALNO ZDRAVLJE I PRIRODA

(po stvorenjima do Stvoritelja)

Prije 800 godina sv. Franjo Asiški ispjevao je Pjesmu stvorenja u kojoj, zanesen ljepotama oko sebe, hvali Gospodina sa svime što ga okružuje. Franjo u pjesmi naziva braćom i sestrama sunce, mjesec, zvijezde, vjetar, zrak, oblake, vodu, vatru... i na kraju samu smrt. On se osjeća potpuno sjedinjen s prirodom, uronjen u prisutnost Stvoritelja i sretan zbog smisla vlastitog postojanja. U svojoj mašti Franjo grli cijeli svijet, izražava sreću, zadovoljstvo i optimizam, što karakterizira mentalno zdrave i psihički stabilne osobe. Pjesma stvorenja govori o Franji pjesniku, ali i ljubitelju prirode, a plod je njegova egzistencijalnog iskustva i stanja duha osobe koja je u miru sa svima i sa svime. Zbog svoje ljubavi prema prirodi i doživljavanja svega stvorenoga proglašen je zaštitnikom ekologije.

Starozavjetni psalmi, zazivi i molitve prepuni su hvaljenja i slavljenja Boga po stvorenjima njegovim. Prirodne ljepote kojima smo okruženi, naime, imaju moć izazvati u nama divljenje i sreću. Potiču nas da podignemo pogled i ruke prema nebu i kliknemo s psalmistom: „Divan si, Gospodine, u svim svojim stvorenjima!“ ili „Divno li je Ime Tvoje, Gospodine, na svoj zemlji!“

Stvoriteljevi lijekovi

Povezanost s prirodom, odnosno sa stvorenjima preduvjet je našeg zadovoljstva, a time i našega mentalnog

zdravlja. Ta ista povezanost ima moć liječiti nas psihički, duhovno i fizički. Svaka osoba ima priliku iskusiti kako boravak u prirodi ima blagotvorno djelovanje na naše osjećanje i mentalno zdravlje. Dovoljno je samo sjesti uz more i promatrati zalazak sunca ili prošetati planinskim stazama da se osjećamo bolje. Promatranje zvjezdanog neba, izlaska i zalaska sunca, šetnje uz more... užitci su koji imaju terapijsku moć za našu emocionalnu stabilnost, fizičko i psihičko zdravlje. Šum potoka, cvrkut ptica, miris cvijeća, zelenilo livade, bjelina snježnog pokrivača... stvaraju u nama osjećaj povezanosti s Nekim većim od nas i od svega toga, ali i osjećaj strahopoštovanja prema veličanstvenosti Stvoritelja svih tih divota.

Istraživanja pokazuju da osobe koje borave u prirodi, koje se redovito nalaze u situaciji da mogu osjetiti strahopoštovanje prema navedenim prirodnim fenomenima, pokazuju bolje emocionalno zdravlje, društvenije su i psihički stabilnije. Takve su osobe manje anksiozne, otpornije su na stres, nisu depresivne, a boljeg su i sveopćeg zdravlja. Samo promatranje prirodnih fenomena i boravak u prirodi (uz more, u vrtu, šumi ili planini) ima terapijsku moć za naše neuroze, tjeskobna i nemirna stanja. Svjedoči nam to Isus Krist i mnogi svetcima svojim povlačenjem na samotna mjesta gdje su, u kontaktu s prirodom i razgovoru sa Stvoriteljem, punili svoje „baterije“ da bi mogli

izvršavati svakodnevno misijsko djelovanje. Mnogi su redovnički samostani građeni na otočićima, u brdima, na vrhuncima stijena, okruženi prekrasnom prirodom koja potiče na molitvu i hvaljenje Tvorca svega. Ljudi današnjeg - pretjerano tehnologiziranog - vremena, sve češće traže upravo takva mjesta tišine kako bi pronašli izgubljeni unutarnji mir i ravnotežu. Ekoterapija, koja se bavi svim aspektima ljudskog zdravlja povezanog s boravkom u prirodi, danas postaje sve popularnija. Osnovna je ideja ekoterapije da je tjelesno, mentalno i duhovno zdravlje usko povezano sa zdravljem Zemlje i njezinih ekosustava, a trudi se obnoviti zaboravljene veze čovjeka i prirode.

Boravak u prirodi, dakle, povezuje čovjeka sa samim sobom, s drugim

ljudima i s Bogom Stvoriteljem. Sigurno se svakome barem jedanput, nakon boravka u prirodi, dogodilo da se osjetio snažnije, zdravije, bistrije uma, smirenije, zadovoljnije i sretnije. Ljudi se u prirodi lakše povezuju, iskrenije komuniciraju jer se osjećaju sretnije. Stručnjaci za mentalno zdravlje naglašavaju da boravak u prirodi pomaže i u prevenciji stresa, visokog krvnog tlaka, jačanju imunosustava, podiže naše samopouzdanje, poboljšava koncentraciju i smanjuje tjeskobu. Osjećamo se ugodno boraveći u prirodi jer prirodne ljepote djeluju poput antidepresiva, smanjuju našu anksioznost i stabiliziraju naše emocionalno stanje što automatski povećava osjećaj sreće i životnog zadovoljstva.

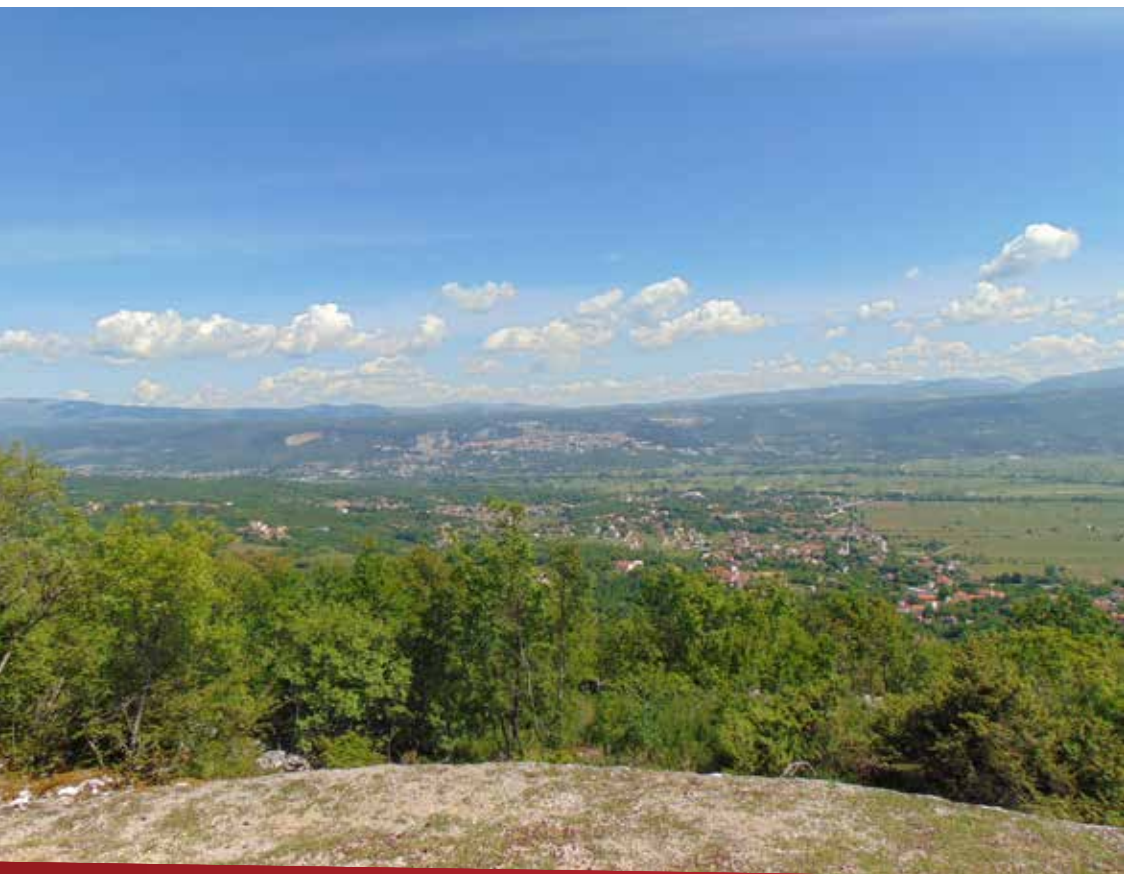
Zdraviji odnosi

Zvukovi iz prirode poput pjeva ptica, šuštanja lišća, morskih valova i riječnih vodopada, kao i mirisi cvijeća djeluju opojno na nas, poboljšavaju naše raspoloženje, a mi postajemo otporniji na stres i snažniji za suočavanje sa svim zahtjevima posla kojim se bavimo. Sve navedeno podsjeća nas kako smo povezani sa svim stvorenjima na zemlji i sa svemirskim beskrajima. Daje nam osjećaj zadovoljstva i pripadnosti Bogu Stvoritelju koji je iznad svega toga. Upravo nas priroda potiče da dublje uranjamo u same sebe, razmišljamo o životu i smislu našega postojanja. Povezanost s prirodom i kontemplacija nad stvorenim budi u nama i zahvalnost što postojimo, empatiju i razumijevanje za druge, postajemo pažljiviji, tolerantniji,

suosjećajniji. Time i naši međuljudski odnosi postaju kvalitetniji jer nam se iz poniznosti koju osjećamo, diveći se ljepotama koje nas nadilaze, sama od sebe budi želja da štitimo prirodu, da susrećemo i pomažemo stvorenjima, a osobito drugim ljudima.

Priroda je, dakle, moćan saveznik u očuvanju našeg emocionalnog, mentalnog i duhovnog zdravlja ako se znamo, na zdrav način, koristiti tim lijekom koji nam dragi Bog nudi svakoga trenutka našega življenja. Potrebno je samo prepoznati ga, prihvatiti i pravilno dozirati kako bi nas sve stvoreno dovelo do što dublje spoznaje i povezanosti s Bogom Stvoriteljem.

Ivanka s. Klaudija Todorčić,
psiholog

MOĆ TIŠINE I BOŽJEG GLASA

Zvao si me i vikao, probio si moju gluhoću, zabljesnuo si, sijevnuo si i rastjerao moju sljepoću, prosuo si mi miris, a ja sam ga upio pa uzdišem za tobom, okusio sam ga pa gladujem i žeđam, dotakao si me, i ja gorim za mirom tvojim. (sv. Augustin, Ispovijesti)

U rječniku hrvatskog jezika nalazimo dvije definicije tišine: 1. tišina je stanje bez zvukova, glasova i šumova; tihoća, tihost, tihota; 2. tišina je stanje bez uzbuđenja; duševna ravnoteža, mir, spokojstvo. Prva definicija opisuje vanjsku tišinu, a druga definicija unutarnju tišinu.

Tišina se razlikuje od šutnje. Šutnja je uvijek vezana uz osobu, dok je tišina stanje koje šutnja stvara. S psihološkog gledišta, tišina je važna kao prostor u kojem čovjek dolazi do sebe, lakše se upoznaje, prepoznaje svoje osjećaje, potrebe i želje. Čovjek u svijetu buke u sebi može ostvariti nutarnju tišinu bez obzira što je okružen galamom. Šutnja je stanje kada se šuti, kada se ne govori. Svakodnevno smo okruženi bukom - prometom, obvezama, vijestima i neprestanim zvukovima tehnologije. Sve oko nas stvara neke zvukove, ali rijetko kada istinski slušamo. U takvoj zbrci, pitanje kako čuti Božji glas postaje jedno od najdubljih i najvažnijih pitanja.

Treba naučiti šutjeti, ne samo izvana, nego i iznutra. Šutnja čuva unutarnji žar duhovnog iskustva i Božji oganj održava živim. Šutnja iz koje proizlazi riječ nije praznina, to nije ljudska šutnja stida, neugodnosti, nego Božja šutnja u kojoj je pohranjena ljubav. Šutnja je najsigurniji put Bogu. U povezanosti samoće i šutnje rađa se molitva. Kad utišamo svoje brige,

strahove i preglasne misli, otkrivamo tiho prisustvo koje nas poziva da živimo dublje, iskrenije, jednostavnije. To je glas koji nas podsjeća tko smo, kamo idemo i da nismo sami.

Božji glas nije poput buke koja nas okružuje. On ne viče, ne nadglasava druge, on šapuće. Dolazi u tišini srca, u trenutku kad se smirimo i otvorimo iznutra. Zato ga je tako teško čuti u svijetu koji neprestano galami i žuri. Da bismo prepoznali taj glas, potrebno je usporiti i stvoriti prostor za tišinu. Tišina je uvjet da budemo u Božjoj

prisutnosti, prisutnosti s bližnjim i samim sobom. Tišina priprema dušu za susret s Bogom, ona nije praznina, nego mjesto gdje duša progovara, a Bog se približava. Najbolje stanje u kojem se može slušati Božja tišina jest osama.

U tišini euharistije događa se razgovor između čovjeka i Boga, to je sveta tišina. To je tišina srca gdje nam je Bog najbliži. U tišini se uspostavlja prostor u kojem se liturgija odvija. Bog prebiva u srcu vjernika u tišini.

Božji glas može se čuti na mnogo načina. U riječima Svetoga pisma, u miru prirode, u susretu s osobom koja nas ljubi, u savjesti koja nas potiče na dobro. Ponekad ga prepoznamo tek naknadno, u nekom događaju koji nas je promijenio ili u miru koji osjećamo nakon molitve. Nije uvijek glas koji govori riječima, već je često to unutarnji osjećaj mira ili ljubavi koji nas nježno vodi. Da bismo ga čuli, potrebno je otvoriti srce, a ne samo uši. U srcu se Bog nastanjuje i prebiva.

U buci svakodnevnice Božji glas ne nestaje niti prestaje, nego se skriva iza slojeva žurbe i nemira. On čeka da ga pronađemo, da mu dopustimo da nas ponovno podsjeti na ono najvažnije. Čuti ga znači pronaći smisao, mir i snagu za nove korake.

Uzimajući za primjer riječi sv. Augustina možemo zaključiti da čovjek ne dolazi sam do Boga, nego ga prepoznaje po Njegovoj milosti. Bog je taj koji uvijek prvi zove i koji nas uvijek čeka. Čovjekovom šutnjom tišina nastaje, ali isto tako tišinu određujemo kao ljudsku potrebu koja donosi mir. Iz tog razloga tišinu povezujemo s Bogom jer ju prepoznamo kao ambijent, prostor gdje susrećemo Boga. Naš Bog nije šutljivi Bog, nego je sve rekao u Riječi, a njegova šutnja uvijek nam govori i potiče nas na istinski život iz srca koje je ispunjeno mirom i ljubavlju.

Andrijana Bagarić, dipl. kath.

NEPRAVDU STRPLJIVO PODNOŠITI

Već se u osnovnoj školi na satovima vjeronauka, kao i na satovima vjeronauka u župi učenici upoznaju s dvije vrste djela milosrđa. Obje su skupine važne, a svaki bi pravi katolik trebao po njima živjeti svoju vjeru. I dok svi prvo usvoje tjelesna, potrebno je malo više razmatrati i ona duhovna djela milosrđa. Baš poput tjelesnih, sedam ih je, a to su redom: 1. Dvoumna savjetovati, 2. Neuka poučiti, 3. Grešnika pokarati, 4. Žalosna i nevoljna utješiti, 5. Uvredu oprostiti, 6. Nepravdu strpljivo podnositi i 7. Za žive i mrtve Boga moliti. Najteže je od svega bilo shvatiti i pomiriti se s pretposljednjim, šestim djelom, koje kaže: „Nepravdu strpljivo podnositi“. Kako ju podnositi kad je u svijetu toliko bolesti, ratova, gladi, svađa u obiteljima, ispaštanja onih najslabijih...

U trenutku odrastanja svaki čovjek proživi i preživi različite trenutke, kako lijepe, tako i manje lijepe. Važno je svakodnevno ustrajati u molitvi, iskreno i pouzdano, a Bogu zahvaljivati i na sunčanom, ali i na kišnom danu punom naoblake.

Često se tvrdi kako pravdu šire određene institucije, ljudi na višim položajima i sl. Dok osoba ne zna što učiniti bolje, luta i traži kako bi se domogla pravde i pravednosti, sustav joj nudi određene pravilnike i zakone koje treba usvojiti. S druge strane, isti taj sustav i ljudi koji su u njemu na većinu pitanja ne nude nikakav odgovor, izbjegavaju ga, a nerijetko daju i grube odgovore. U tom trenutku živjeti po

duhovnome djelu milosrđa znači strpljivo slušati i trpjeti uvrede, baš kako je i Isus pretrpio vlastite i moliti Boga da se u svemu odrazi Njegova volja. Osoba koja nepravdu strpljivo podnosi nije slabija od drugih, ne bježi i ne boji se jer je jedino ispunjena strahom Božjim, odnosno strahom ju je od grijeha koji vrijeđa Božju ljubav. Ustrajnošću u molitvi, pažljivim slušanjem Božje riječi, prepreke se postupno uspijevaju ublažiti – ako već ne razriješiti.

Tako s vremenom osoba shvati kako je naučila nepravdu strpljivo podnositi jer je razmatranjem Božje riječi i svakodnevnim molitvama, bilo na svetoj misi u crkvi, bilo u vlastitom domu, u duši postigla mir koji nijedna lažna optužba, skriveni dogovor i sl. ne mogu postići. Čovjeka nerijetko okolina omalovažava pitanjima, potpitanjima, namjernim pogrešnim uputama, čime ga ostavlja zbunjenim i izgubljenim, kao da je ciljano odmoći osobi na specifičan način. Neke osobe, primjerice učenici koji nastavu pohađaju po prilagođenom ili individualiziranom programu, nisu ni po čemu manje vrijedni od drugih niti je okolina išta postigla upirući prstom u njih ili ih izdvajajući na određeni način. Mnogi od njih postižu izvrsne rezultate na državnoj razini i postaju primjer ponašanja svima, a u svemu tome i dalje ostaju poniznima i skromnima.

Nepravda je, nažalost, vidljiva u raznim oblicima: bolesno dijete čije je liječenje stavljeno na čekanje, svjetski moćnici koji međusobno ratuju žrtvujući nevine ljude, ali i nepravde u smislu

borbe malog čovjeka za normalan i pristojan život. Hrabrost je biti osoba koja se ni u bogatstvu ni posjedovanju stvari i položaja ne uzoholi, ne uzdiže ponižavajući druge. Koliko je gladi u pojedinim dijelovima svijeta dok velike zemlje svakodnevno bacaju ogromne količine hrane, koliko se krađa i otimanja stvari događa u svijetu bez da počinitelj bude kažnjen...

Sve je to nepravda, baš poput nepravde sudske osude, nepravde među djecom kada se namjerno ignorira osoba koja nije u „ekipi“. Takve stvari ostave ogromne posljedice na osobu, guše ju i pritišću, tim više kad istu stvar proživljava od strane onih koji bi ju trebali obraniti. Osoba koja nepravdu strpljivo podnosi ni borbu s bolešću, njezine uzroke i posljedice ne smatra Božjom kaznom ili okrivljenjem. Naprotiv, imajući na umu kako je i sam Isus Krist trpio boli, pogrde i uvrede, takva osoba postaje zahvalna na snazi

i jakosti vjere u svim iskušenjima. Sve dok se ljudi puni oholosti i sebičubljia, ali i koristoljublja „ne spuste na zemlju“, sagledaju da koliko god da postignuća, ugleda i visinu plaće imali, nisu ništa više vrijedni od osobe koja je pretrpjela i trpi i unatoč tomu ostaje ponizna i razumna.

U nadi da je ipak moguće nepravdu strpljivo podnositi s čistom i iskrenom vjerom, staza koja je trnovita, stjenovita, puna padova, kako psihičkih, tako i fizičkih, uz Božju pomoć čini se ispravnijom. U moru takvih lutanja i iščekivanja, blagoslov je imati podršku obitelji i pravih prijatelja. Svakodnevno razmatranje Božje riječi, redovita ispovijed i sveta misa, uz osobnu molitvu najjače su oružje u borbi protiv nepravde i na vlastitom primjeru znak kako se nepravdu i teškoće itekako može strpljivo podnositi.

Zrinka Gabelica, prof. hrvatskog jezika

KRUNICA BOŽJEG MILOSRĐA

Božje milosrđe objavljeno je sv. Faustini, poljskoj redovnici imena Helena Kowalska.

Ime Marija Faustina od Presvetog Sakramenta uzela je na redovničkom zavjetovanju. Rođena je 25. kolovoza 1905. godine u selu Głogowiec u blizini Łodza u Poljskoj. Svetica je to kojoj se ukazivao sam Gospodin Isus tražeći od nje da približi i navijesti Božju ljubav svemu svijetu, kao i da izmoli milosrđe Božje za cijeli svijet. Uz to, Isus je od nje zatražio da se naslika i časti slika Njegova milosrđa s natpisom: *Isuse, uzdam se u Tebe*. Nakon određenog vremena rekla je slikaru da naslika ono što je vidjela: Milosrdnog Isusa iz čijeg Presvetog Srca potekoše Krv i Voda na otkupljenje grijeha. Sliku je izradio poljski slikar Eugeniusz Kazimirowski.

Krunica koja se moli svakoga dana u 15 sati, u vrijeme Isusove smrti na križu na Veliki petak, poseban je način štovanja Božjeg milosrđa. Najsvečaniji je izraz štovanja u devetnici koja započinje na Veliki petak, kada se svaki dan moli za pojedine duše kako je Isus naložio sv. Faustini da Mu ih u molitvi donosi određenoga dana. Isus je među ostalim dao obećanje da se nijednoj duši koju dovede k izvoru Njegova milosrđa neće ništa odbiti. Zazivi milosrđu Božjem mole se na kraju krunice, a prepuni su umirujućih poruka i pouzdanja.

Isus je zatražio od sestre Faustine da kao vjesnica Božjeg milosrđa zapiše sve milosti kojima nas On želi ispuniti, što je i učinila u svom dnevniku (Dnevnik sv. Faustine Kowalske). Iz dnevnika, primjerice, predивно odzvanjaju riječi:

„Čista i lijepa duša mora moliti, inače gubi svoju ljepotu.“ (Dn, 146.) To ne znači da treba moliti samo ona duša koja je čista i lijepa, odnosno bez smrtnog grijeha. Naprotiv, to znači da svatko onaj tko se iskreno pouzda u Boga i Njegovo milosrđe, bez obzira na to kakvu životnu situaciju, tegobu ili problem imao, molitvom može postići čistoću i ljepotu duše jer će njome razmotriti svoj život, preispitati savjest i razabrati što je napravio dobro, a što loše.

Nadalje, Isus je po sv. Faustini dao obećanja za one duše koje s posebnim poštovanjem budu štovale sliku Božjega milosrđa: milost vječnog spasenja i sretne smrti, milost pobjede nad neprijateljima već u ovom životu. Isto tako za sve one koji budu štovali svetkovinu Božjeg milosrđa – prva nedjelja nakon Uskrsa (Bijela nedjelja ili Mali Uskrs) – primit će milost potpunog oprosta od vremenitih kazni ako su primili svetu pričest u stanju milosti, odnosno bez smrtnoga grijeha.

Kada se moli na određenu nakanu, pogrešno je očekivati uslišanje odmah, odnosno u nekom vremenu koje mi priželjkujemo. Bog od nas traži strpljivost, razboritost, shvaćanje i priznavanje vlastitih pogrešaka, pokajanje za počinjene grijeha. Tako, malo po malo, molitvom i ustrajanjem u činjenju dobra, osoba shvati da je moleći postigla i više od onoga za što je u početku tražila Božju pomoć. U većini slučajeva dolazimo Bogu s nekim našim problemom ili nedaćom tražeći od Njega da se riješi isključivo na način za koji mislimo da bi bio najbolji. Međutim, Bog je i nekim najvećim svetcima u životu davao određene kušnje i višegodišnja čekanja, tražeći od njih potpuno pouzdanje, ustrajanje u molitvi i strpljivost. Bog zna kad je najbolje vrijeme za sve.

Spomendan sv. Faustine slavi se 5. listopada, dan na koji je preminula 1938. godine. Kako se na taj isti datum obilježava i Svjetski dan učitelja, sv. Faustinu mogli bismo smatrati i učiteljicom duhovnog života. Svetom ju je proglasio papa Ivan Pavao II. u Rimu 2000. godine.

Zrinka Gabelica

ISPOVIJEST O VJERSKOM ŽIVOTU CARLA ACUTISA

Carlo Acutis došao je na svijet 3. svibnja 1991. godine kao sretno i očekivana prinova u domu roditelja Antonie i Andree Acutisa u Londonu. Njegova obitelj tada nije bila pretjerano „vjerski nastrojena“. Kršten je dva tjedna nakon rođenja u crkvi Gospe Žalosne. Nedugo nakon rođenja obitelj se preselila u Milano, u župu Santa Maria Segreta. Već kao dijete Carlo je bio iznimno svjestan važnosti vjere, a od malih je nogu znao moliti krunicu.

Kao pobožni sedmogodišnjak dobiva privolu mons. Pasqualea Macchija, osobnog tajnika pape Pavla VI., da pristupi prvoj svetoj pričesti. Sakrament je primio u samostanu Bernaga 16. lipnja 1998. godine. Svakodnevno je bio prisutan na svetoj misi, a po poticaju Gospe Fatimske odvajao je vrijeme za molitvu krunice. Nakon euharistije ostajao je u samoći i molitvi pred Bogom i svaki se tjedan ispovijedao. Svojim predanim životom mnoge dovodi do obraćenja. Primjerice, kućnog pomagača svoje obitelji obratio je iz hinduizma na katoličanstvo ukazavši mu na snagu molitve krunice i osvješćujući mu Kristovu prisutnost u euharistiji. Živio je kao hrabri učenik i svjedok Isusa Krista.

Godine 2005. upisuje Klasičnu srednju školu Leone XII. pod upravom Družbe Isusove. Godinu prije već kao trinaestogodišnjak postaje zamjenik katehete u pripremi krizmanika za sakrament krizme. Također se uključuje u razvoj i obnovu mrežne stranice svoje župe i gimnazije te je

doprinosio radu Zajednice kršćanskog života djelujući kreativno i pomažući financijski, s posebnim naglaskom na osobe s invaliditetom, starije, prosjake i nemoćne.

Bio je zadivljen životom sv. Franje Asiškog s kojim je dijelio ljubav prema životinjama. Zanimao se za računalu, planinario je, skijao te je imao nekoliko kućnih ljubimaca (dvije mačke, četiri psa i zlatne ribice). Također je volio filmove, videoigre i općenito svijet tehnologije i interneta.

Važno je spomenuti ispovijest Carlove majke i njegove tete koje su se često prisjećale svojeg psa iz djetinjstva, Billyja, kojega Carlo nikad nije upoznao. Netom prije smrti Carlova majka Antonia poručuje sinu: „Ako vidiš naše četveronožne prijatelje na nebu, pronađi Billyja, psa iz mog djetinjstva.“ Nekoliko dana nakon njegove smrti majku je nazvala teta Goia koja nije znala za njezin i Carlov dogovor. Rekla je: „Noćas sam vidjela Carla u snu. Držao je Billyja u naručju.“

Ova pomalo slatka priča nije jedina koja je nastala nakon Carlove smrti. Njegova je majka ponovo posvjedočila: „Nekoliko dana nakon sprovoda u zoru me probudio glas: 'Oporuka!' Pretražila sam po njegovoj sobi misleći da ću pronaći nešto što je napisao. Ničega nije bilo. Zatim sam uključila računalu. Na radnoj je površini bio kratak film koji je sâm snimio u Asizu tri mjeseca prije smrti. U njemu govori: 'Kad budem težio 70 kg, suđeno mi je umrijeti.' Bezbrizno je gledao u nebo.“

Carlovi znakovi prisutnosti sada, kad nije tijelom s nama, doista su zadivljujući. Za sobom je ostavio jedno službeno potvrđeno čudo i dva koja se još istražuju. Dokazano je da je njegovim zagovorom u potpunosti ozdravio dječak iz Brazila koji je bolovao od rijetke bolesti gušterače. Njegova se obitelj 2013. godine utjecala Carlu koji je tada već služio u Božjoj vojsci, ali na Nebu.

Sv. Carlo Acutis i sam je umro od zloćudne bolesti. Preminuo je od teške vrste leukemije samo nekoliko dana nakon što mu je dijagnosticirana. Međutim, on se ni u jednom trenutku nije predavao, već je mirno i srca prepuna vjere prihvatio svoju patnju govoreći: „Želim ovo prikazati kao žrtvu za Papu i Crkvu.“

Umro je 12. listopada 2006. godine živeći svoj vjerski život 5641 dan, što možemo povezati s riječima iz Svetog pisma: „U Boga ću se uzdati i neću se bojati; što mi može učiniti smrtnik?“ (Ps 56, 4) Citat u potpunosti odgovara

Carlovu životu te svjedoči o vjeri koja je ispunjavala čitavo njegovo biće.

Blaženim je proglašen 10. listopada 2020. godine u Asizu. Proces beatifikacije započeo je papa Franjo koji ga je 2013. proglasio „časnim slugom Božjim“. Svetim ga je proglasio papa Lav XIV. u Rimu 7. rujna 2025. godine, kada Carlo postaje prvi svetac milenijske generacije.

Mladić koji je preminuo sa samo petnaest godina trudio se živjeti punim plućima te nije propuštao priliku hvaliti i slaviti svoga Stvoritelja. Služeći se tehnologijom, koja je mladima nerijetko izvor ovisnosti, prenosio je i širio riječ Gospodnju zbog čega je i nazvan „Božji influencer“. Njegova prerana smrt budi u nama misao da je Bog želio u svojoj Crkvi još jednog odvažnog svjedoka kako bismo po njegovu primjeru spoznali da smo svi, bili mladi ili stari, i danas pozvani na svetost.

Šimun Gudelj i Antea Milas,
8. razred OŠ

1100 GODINA OD SPLITSKIH CRKVENIH SABORA I POČETKA HRVATSKOG KRALJEVSTVA

Tekuća 2025. godina značajna je godina za naš hrvatski narod i Katoličku Crkvu u Hrvata. Ovo godine obilježavamo nekoliko jubileja u našem narodu, poput 80. godišnjice završetka Drugog svjetskog rata, 35. godišnjice sloma komunizma i konstituiranja višestranačkog Sabora, 30. godišnjice pobjede u Domovinskom ratu. Isto tako imamo niz katoličkih jubileja: 2025. godina Sveta je godina, obilježavamo u Crkvi i 1700 godina Nicejskog koncila, 60 godina od završetka Drugog vatikanskog sabora... Ipak, od svih obljetnica i jubileja ove godine posebno mjesto zauzima obljetnica početka Hrvatskog kraljevstva i održavanja Splitskih crkvenih sabora. Iako su ti događaji bili prije 1100 godina, oni su odredili povijest našeg naroda sve do današnjih dana.

Hrvatski kralj Tomislav

Godine 925. papa Ivan X. šalje pismo „ljubljenom sinu Tomislavu, kralju Hrvata i Mihajlu, izvrsnom knezu Humljana“. U ovom izvoru po prvi put spominje se jedan hrvatski vladar s titulom kralja (*rex*) pa opravdano možemo spomenutu godinu slaviti kao početak Hrvatskog kraljevstva, iako je vrlo vjerojatno da je kraljevstvo nastalo i nešto ranije. Naime, djelo iz 13. stoljeća *Historia Salonita* (Povijest Salone), koje je napisao splitski svećenik i kroničar Toma Arhiđakon, spominje kneza (*dux*)

Tomislava 914. godine. Toma je do podataka došao proučavajući crkvene spise Splitske biskupije, što daje veliki stupanj vjerodostojnosti tom podatku. Time dolazimo do prve zagonetke u vezi Tomislava: što se točno dogodilo između 914. i 925. godine? Koji je događaj ili koje su okolnosti navele Papinsku kuriju da kneza Tomislava tituliraju naslovom *rex*, odnosno kraljem? Prema tradicionalnom tumačenju u tih desetak godina Tomislav se okrunio za hrvatskog kralja. O tome piše nepoznati svećenik iz Bara u poznatoj kronici *Ljetopis popa Dukljanina*: „Došavši tako kardinali i biskupi, nađu kralja u polju Dalmi, i on ih primi s velikom počasti i poštovanjem... Bude okrunjen kralj rukom vikara Honorija i kardinala i biskupa, a okrunjen bi na način rimskih kraljeva“.

Starija hrvatska historiografija iz 19. st. ovaj je izvor povezivala s Tomislavom, a polje Dalmu s Duvanjskim poljem. Prvi je tvrdnju iznio poznati hrvatski političar i domoljub Ivan Kukuljević Sakcinski, a onda su je i drugi prihvatili. Iako suvremena povijesna znanost odbacuje te tvrdnje kao nešto što se znanstveno ne može potvrditi, narativ o krunidbi kralja Tomislava na Duvanjskom polju zaživio je u našem narodu kao element koji je budio i držao nacionalnu svijest naroda. U tom kontekstu ne trebamo se odreći te legende jer je dio naše tradicije koja se stoljećima prenosi s generacije na generaciju. Uostalom, slične legende

imaju i drugi narodi i države: primjerice, priče o kralju Arthuru ili Robinu Hoodu svakako nisu historiografski utemeljene, ali to ne smeta Britancima da imaju festivale, snimaju filmove i pišu knjige o tim temama, pri čemu ih nitko ne proziva za „kič–nacionalizam“, kako mediji često opisuju svaku raspravu o hrvatskom ranom srednjem vijeku.

No, da se vratimo na Tomislava i razloge za uzdizanje na titulu kralja. Bizantski car Konstantin VII. Porfirogenet u svom djelu „Oupravljanju Carstvom“ piše kako su Bugari oko 924. napali Srbe koje su porazili, a njihov je vladar Zaharija pobjegao u Hrvatsku gdje je dobio zaštitu. Uskoro Bugari napadaju i Hrvate, ali kako izvor navodi: „U to sad doba pođu ratom svi Bugari pod Alogoboturom na Hrvate, i svi budu tamo pobijeni“. O velikoj pobjedi Hrvata nad Bugarima, koji su u to vrijeme bili toliko moćni da su ugrožavali i samo Bizantsko Carstvo, piše i niz drugih izvora. Nedvojbeno je to jedan od razloga zašto je tadašnja Hrvatska bila priznata kao zaokružena i snažna država čiji bi vladar zacijelo mogao i trebao imati titulu kralja (*rex*), bez obzira je li se on formalno okrunio ili ne. Titula kralja u ranom srednjem vijeku nije proizlazila iz samog čina krunidbe, nego ponajprije iz vojne snage i političkog utjecaja koji bi naveo tadašnje aktere da nekoga priznaju kao takvoga.

Vjerojatno je pobjeda Tomislavove hrvatske nad bugarskom silom bila dovoljna da ga papa i drugi tituliraju kraljem, ali postoji još jedna okolnost koja je vjerojatno pripomogla. Nažalost, o sukobu Hrvata i Mađara (Ugara) imamo vrlo oskudne izvore, ali dovoljne da zaključimo da je Tomislav bio uspješan i u tom ratu. Jedinu detaljniju

izvor već je spomenuti „Ljetopis popa Dukljanina“ u kojem piše: „Za vladanja Tomislavljeva pokrene vojsku ugarski kralj zvani Atila, da ga savlada. Ali kralj Tomislav, hrabar mladić i snažan junak, zametne s njim mnoge vojne i uvijek ga natjera u bijeg. I rodi Tomislav sinove i kćeri i u 13. godini svog kraljevanja umre.“

Iako dio povjesničara sumnja u vjerodostojnost „Ljetopisa“ pa tako osporavaju i pobjedu Tomislava nad Mađarima i širenje njegove vlasti prema tadašnjoj Panoniji (danas Slavoniji), ipak imamo i vjerodostojan izvor o tome. Naime, zaključak prvog crkvenog sabora u Splitu govori o tome kako je biskup Grgur dobio ponudu da preuzme Sisačku biskupiju. Malo je vjerojatno da bi se hrvatskom biskupu Grguru nudila biskupija koja nije bila pod kontrolom hrvatskog vladara, a pogotovo ako bi ta biskupija bila pod kontrolom Mađara koji su još uvijek dobrim djelom bili nekršteni polunomadi koji su pljačkali srednju i jugoistočnu Europu. Može se zaključiti da je Tomislav sigurno u nekoj formi uspješno ratovao protiv Mađara, a onda i protegnuo svoju vlast na dio Panonije između Save i Drave, iako o tome nema konkretnih povijesnih izvora.

Splitski sabori 925. i 928. godine

Ova je godina i obljetnica Splitskih crkvenih sabora koji su usko vezani uz vladavinu kralja Tomislava, ali su i sudbinski važni za naš narod u puno većoj mjeri nego što smo toga svjesni. Ovi crkveni sabori sazvani su na poticaj pape Ivana X. koji je želio učvrstiti poziciju papinstva na istočnoj obali Jadrana, ali i na poticaj hrvatskog kralja Tomislava koji je želio odrediti crkvenu i političku jurisdikciju na svom području.

Glavno pitanje na prvom saboru 925. godine bilo je pitanje crkvene jurisdikcije na istočnom Jadranu, odnosno pitanje koja će biskupija dobiti status nadbiskupije i time postati nadređena drugima. Iako se čini da se radi samo o crkvenom pitanju, to je bilo i pravo političko pitanje. Naime, većina biskupija vezala se uz dalmatinske gradove koji su još nominalno priznavali bizantsku vlast i uvelike imali romanski (latinski) identitet, odnosno rimske korijene (npr. splitska biskupija vukla je korijene iz stare salonitanske biskupije). S druge strane, u unutrašnjosti se isticala Ninska biskupija kao ona koja se vezala uz Hrvatsku i njezine vladare. Osim toga trebalo je riješiti još niz crkvenih i administrativnih pitanja.

Sveta Stolica poslala je svoje izaslanike kardinala Lava i biskupa Ivana, dok

je „domaće“ predstavljao „Tomislav, kralj Hrvata i Mihajlo, uzvišeni knez Humljana“, kako navode zaključci splitskih sabora. Ovakvo tituliranje sudionika zanimljivo je i u političkom smislu jer se očito naglašava razlika između više titule kralja (*rex*) i niže titule kneza (*dux*), ali i pokazuje neku vrstu odnosa između Kraljevine Hrvatske i Huma (šire područje današnje Hercegovine, zaleđa Dubrovnika i Kotora). Iako se izrijeком ne navodi, opravdano je zaključiti da je Tomislav imao neku vrstu suvereniteta nad Humom i njezinim knezom Mihajlom.

Najvažniji zaključci sabora bili su izbor splitske biskupije kao nove metropolije, tj. nadbiskupije za Hrvatsku i Dalmaciju, te zabrana slavenskog bogoslužja. Na te odluke snažno je protestirao ninski (hrvatski)

biskup Grgur, ali uzalud jer su iste odluke potvrđene i na drugom saboru 928. godine, dapače, na tom je saboru Ninska biskupija i ukinuta. Ove odluke često su interpretirane kao nešto loše za tadašnju hrvatsku državu, a Grgur se dugo prikazivao kao naš narodni biskup koji se borio za glagoljaštvo i narodni jezik. Ipak, suvremena povijesna znanost donosi neke nove poglede i zaključke o pozitivnim učincima odluka ovih sabora, posebno u svjetlu nekih kasnijih događanja. Ne smijemo iz vida ispustiti činjenicu da je bogoštovlje na „narodnim jezicima“ koncept koji se javio u krilu carigradske patrijaršije (nadbiskupije), dok je Sveta Stolica inzistirala na latinskom kao jeziku Crkve. Još u 9. stoljeću, a napose u 10. i 11. st. javlja se podjela na tzv. „Slavia latina“ i „Slavia orthodoxa“, odnosno

Slavene latinskog i „narodnog“ izričaja. Ustvari se radilo o borbi za utjecaj nad Slavenima između rimskog biskupa i carigradskog patrijarha. Ta je podjela i formalno zapečaćena Velikom shizmom (raskolom) iz 1054. na Pravoslavne Crkve i našu latinsku Katoličku Crkvu. Upravo u tome vidimo veliku i neizrecivu važnost navedenih splitskih crkvenih sabora. Zaključci i provedba tih odluka tadašnju Kraljevinu Hrvatsku i naš narod vezala je sa Svetom Stolicom, odnosno s katolicizmom i zapadnom kulturom i time odredila smjer naše povijesti sve do današnjih dana. Iako će u idućim stoljećima naša povijest biti bremenita i teška, upravo ćemo po našoj vjeri u Boga i povezanosti sa Katoličkom Crkvom sačuvati i naš nacionalni identitet začet u toj 925. godini.

Teo Šalinović, prof. povijesti

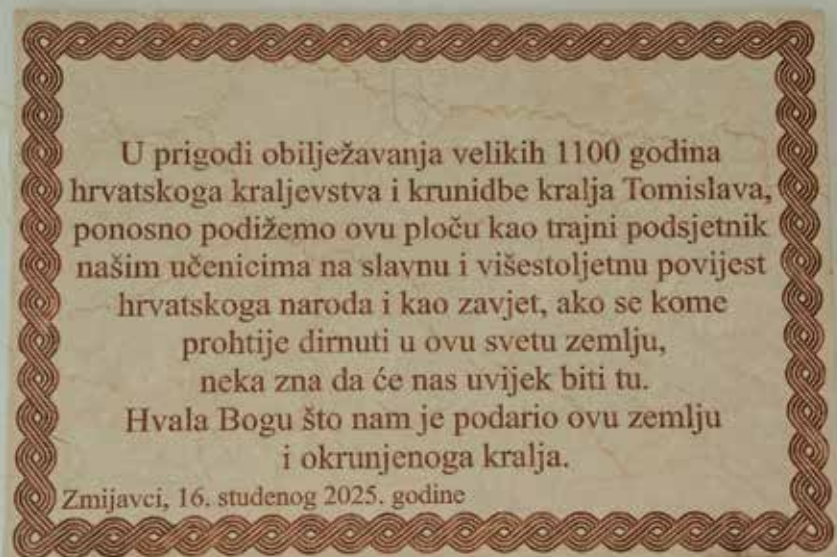
„TKO NA TVRDOJ STINI SVOJU POVIST PIŠE...”

Postavljanjem spomen-ploče povodom 1100 godina od prvog spominjanja hrvatskog kralja Tomislava, Osnovna škola Zmijavci šalje snažnu poruku: ljubav prema Domovini počinje poznavanjem i poštovanjem vlastite povijesti. Tomislav nije samo ime iz udžbenika – on je simbol slobode, zajedništva i hrabrosti naroda koji je prije više od tisuću godina stvorio temelje hrvatske državnosti.

Zašto je važno čuvati uspomenu na povijesne događaje? Zato što povijest oblikuje naš identitet. Mladi naraštaji trebaju znati da su dio „priče” koja traje stoljećima, priče u kojoj su naši pređi branili zemlju, jezik i kulturu. Spomen-ploča na školi nije samo kamen

s natpisom – ona je trajni podsjetnik da se domoljublje uči od malih nogu i to znanjem, poštovanjem i ponosom. U vremenu kada se granice brišu, a vrijednosti gube, ovakvi simboli vraćaju i čuvaju osjećaj pripadnosti. Oni potiču učenike da istražuju, da spoznaju tko su i zašto je važno čuvati baštinu svoga naroda jer narod koji zaboravi svoju povijest, gubi svoju budućnost. Zato neka ova ploča bude znak koji će generacijama učenika pokazivati da ljubav prema Domovini nije samo riječ, nego djelo – čuvanje jezika, kulture i tradicije. Samo narod koji poznaje svoje korijene može rasti snažno i slobodno.

Josip Jonjić, ravnatelj OŠ Zmijavci

NAKON 100 GODINA NA GROBU PRETKA

Uteškim godinama gladi i neimaštine uoči Prvog svjetskog rata moj pradjed Marijan Šabić Jaketić, potaknut pričama drugih naših iseljenika o mogućnostima za dobrom zaradom, odlučio se na privremeni odlazak u SAD kako bi svojim roditeljima, supruzi i djeci te braći i sestrama priskrbio bolji i lakši život. Na ovu odluku donekle je utjecao i njegov rođak Marijan Babić koji je već nekoliko godina živio i radio u Sacramentu u Kaliforniji, gdje se dobro snašao.

Moj pradjed rodio se 1884. godine i bio je oženjen Marom rođ. Šuto, s kojom je imao kćer Mandu rođ. 1912., te je očekivao drugo dijete (mog djeda Antu) koji se rodio nekoliko dana nakon njegova odlaska u Ameriku. Svi zajedno živjeli su s njegovim roditeljima Jakovom i Anticom, braćom Matom i Stipom te pet mlađih sestara.

Tada se u SAD putovalo brodovima iz dvije jadranske luke - Rijeke i Trsta - iz kojih su parobrodi uglavnom išli za New York i to relativno često, svakih petnaestak dana, a karte su se kupovale putem posredničkih agencija i važile su za točno određeni datum polaska bez prava zamjene ili povrata novca u slučaju neodlaska. Tako je on imao kartu za 30. svibnja 1914. godine za brod Oceaniju koji je polazio iz Trsta za New York. Prema Trstu je krenuo nekoliko dana ranije s obzirom da je i to za ono vrijeme bio dalek put, a osim toga morao je u luci prije ukrcaja na brod obaviti i liječnički pregled radi otkrivanja potencijalnih bolesti

prekooceanskih putnika, kako ih na kraju putovanja kontrola na otoku Ellis kraj New Yorka ne bi vratila kući. Naime, svaki je iseljenik s kartom za treći razred (potpalublje) prolazio tri liječnička pregleda. Prva dva bila su obavljena u luci isplavljanja od strane liječnika/inspektora koje su postavile vlasti i parobrodarske kompanije, a treći na otoku Ellis, po iskrcavanju u New Yorku. Međutim, postoji mnogo dokaza i zapisa o slaboj kvaliteti i nepotpunosti prva dva pregleda, jer su na kraju neki putnici po dolasku u Ameriku obaviješteni da

se zbog određenih bolesti istim brodom odmah moraju vratiti otkuda su došli.

Karta za put bila je vrlo skupa i u to su vrijeme ljudi koji su išli u Ameriku novac za kartu posuđivali uglavnom od imućnije rodbine, prijatelja ili kumova, ili su, u najgorim slučajevima, prodavali nekretnine. Mom je pradjedu novac za kartu posudio tadašnji runovički svećenik.

Po dolasku u New York 18. lipnja 1914. godine ostavio je svoje podatke američkom službeniku useljeničke službe koji su i sada evidentirani u emigrantskim podacima u useljeničkom muzeju na otoku Ellis, a mogu se

pronaći i na internetskim stranicama. Kada je službenik uzeo sve njegove podatke i ustanovio da kod sebe ima 36 \$, što mu je bilo više nego dovoljno za kartu vlakom do Sacramenta, kamo je imao namjeru otići, uputio ga je na zdravstveni pregled. Nakon obavljenog zdravstvenog pregleda i dobivene potvrde da je zdrav i radno sposoban, primljen je kao došljak u SAD i mogao je nastaviti daljnji put do svoje krajnje destinacije.

Puno sam puta pokušavao zamisliti kako se osjećao u trenutku kada je, tražeći željezničku stanicu sa svojim skromnim kuferom, prolazio New Yorkom koji je u to vrijeme imao oko 5 i pol milijuna stanovnika i kada je ugledao zgradu Woolworth visine 241 metar i sa 55 katova. Pokušavam zamisliti njegovu zapanjenost tim prizorom i uopće gradom New Yorkom, s obzirom da se u to vrijeme u nas stanovalo u niskim potleušicama, dok je najveća zgrada u Zagrebu, u kojem nikad nije bio, bila visoka svega 4 kata, odnosno 15-ak metara.

Velika većina naših ljudi iz Imotske krajine koji su dolazili u Ameriku, a tako i on, ovdje su se bavili samo primarnom poljoprivredom, dok je tržište SAD-a početkom 20. stoljeća bilo okrenuto industriji kao glavnoj gospodarskoj grani pa je imalo veliku potražnju za radnicima u tvornicama, rudnicima, građevini i prijevozu.

Kako sam već ranije naveo, pradjed je bio u rodbinskim i prijateljskim vezama s Marijanom Babićem iz Runovića, pa je otišao u Sacramento gdje se zaposlio u tvornici željezničke kompanije Southern Pacific koja se bavila proizvodnjom lokomotiva, vagona, tračnica i rezervnih dijelova za njih. Ta tvornica bila je najveća od svih u vlasništvu navedene

željezničke kompanije te se dosta širila i razvijala tako da je sredinom 1920-ih godina zapošljavala oko 3000 radnika. Danas se na mjestu te tvornice nalazi muzej posvećen njoj i u njemu se mogu vidjeti tada proizvedeni najmoderniji i najsuvremeniji vagoni sa spavaćim kolima, lokomotive, željeznički uredi, željezničke kuhinje i drugi popratni sadržaji. Poslije je u toj tvornici radilo mnogo naših ljudi, a on se, osim s rođakom Marijanom, najviše družio sa svojim susjedom Matom Šabićem (Džanić), Ivanom Puljizom i Marijanom Bitangom, s kojima je i stanovao na istoj adresi 1612, Fourth Street. Od njih četvorice jedini je bio oženjen i imao se namjeru vratiti kući.

Vrijeme je prolazilo, slao je pisma i novce za kupnju zemlje, stoke i općenito za lakši život njegovih kod kuće, te se pripremao za povratak. Osim novaca i pisama, nakon nekoliko godina, kući je poslao za uspomenu i svoju fotografiju koju je napravio u jednom foto studiju u Sacramentu. Kako u ono vrijeme nije bilo tako jednostavno ni moguće dolaziti često kući, on se odlučio definitivno vratiti nakon provedenih 10-15 godina u SAD-u, ali, nažalost, to se nije ostvarilo. Jedne nedjelje poslijepodne, upravo na pradjedov rođendan 1. veljače 1925. godine, njih četvorica išli su automobilom izvan Sacramenta i u predgrađu Del Paso Heights podletjeli pod vlak te na mjestu poginuli. U osmrtnicama koje su za svu četvoricu objavljene u lokalnom listu, za mog pradjeda piše: „SABICH – Del Paso Heights, 1. veljače 1925. Marijan Sabich, suprug Mare Sabich, otac Antona i Mande Sabich iz Runovića, brat Matta i Stevea Sabicha, Mande i Anne Sabich, rođak Mariana Babicha iz Sacramenta, sin Jakova i Anne Sabich; rodnom iz Runovića, Dalmacija, 40. godina. Pozivaju

se prijatelji na posljednji ispraćaj u kući Miller & Skelton, 1015 20th Street, srijeda u 09:30 ujutro, te u crkvu St. Stephen's Church, 3rd i O Streets, na misu zadušnicu s početkom u 10:00 ujutro. Pogreb posmrtnih ostataka na groblju St. Joseph Cemetery.“

Ista ovakva osmrtnica objavljena je i za ostalu trojicu koji su pokopani u isto vrijeme i na istom mjestu zajedno s mojim pradjedom u grobovima koji se nalaze jedan do drugoga na starom gradskom groblju St. Joseph (sv. Josipa). Sve troškove oko njihova sprovoda, grobova, nadgrobnih spomenika i ostalog u potpunosti je platilo njihovo tadašnje poduzeće Southern Pacific. Osim toga u domovinu su njegovim nasljednicima, supruzi i djeci doznačena određena novčana sredstva koja su im pripala s obzirom da su svi zaposlenici te tvornice bili osigurani od nesreće ili iznenadne smrti, kao i tadašnja ušteđevina koju su neki od njih tamo imali. Moj je pradjed, iako šaljući često novce kući svojoj obitelji, uspio za tih nepunih jedanaest godina uštedjeti 3.400 \$, što u današnjim okvirima u SAD-u predstavlja oko 60.000 \$, a imajući u vidu što se za to moglo kod nas kupiti u to vrijeme, bilo je to pravo malo bogatstvo. Ovaj novac poslužio je za prehranjivanje njegove uže, pa i šire obitelji, kupnju dijela zemlje, a poslije za ulaganja njegovog sina, a moga djeda, u otvaranje trgovine (gostionice), izgradnju i uređenje kuće, kao i za kupnju stoke, alata i drugih potreba obitelji.

Momu djedu Anti Šabiću Jaketiću, koji nikada nije vidio svoga oca, bila je velika želja da netko od njegovih potomaka posjeti njegov grob u Sacramentu i na taj način mu zahvali na plodovima koje kao dionici njegovih truda uživamo.

Upravo takva prilika ove se godine ukazala mojoj kćeri Antoniji koja se odlučila kao student otići u SAD u sklopu projekta Work & Travel. Najprije je radila u sklopu nacionalnog parka Gleicer u saveznoj državi Montana na sjeverozapadu SAD-a, da bi na kraju, prije povratka kući, između ostalog posjetila i grob svoga šukundjeda u Sacramento u Kaliforniji. Olakotna okolnost za ovaj posjet bila je ta što naša rodica Slađana - također praunuka moga pradjeda po bakinoj strani - živi u predgrađu Sacramenta i koja je tih nekoliko dana ugostila Antoniju i cijelo vrijeme bila joj sa svojom obitelji na

usluzi. Tako je ova davna želja moga djeda postala stvarnost i realizirala se upravo 100 godina nakon smrti našeg pretka.

Neopisivo je zadovoljstvo bilo nakon toliko vremena doći na njegov grob, okriti ga cvijećem i platiti misu u crkvi u Sacramento za njegovu dušu, kao i za one koji su s njim poginuli i tako mu zahvaliti i reći mu da je iz njegovog korijena izraslo veliko stablo u domovini bogato brojnim potomstvom koje ga nije zaboravilo i koje s ponosom čuva uspomenu na njega.

Ante Šabić Pačo

BUĆANA U ŠABIĆA TRADICIJA DUGA STOLJEĆE

Kako je sve u životu podložno mijenama, tako se s godinama mijenjaju i pojedini običaji, navike, kao i način života ljudi. Promatrajući život kroz ovu prizmu, može se vrlo lako zaključiti što se sve promijenilo u načinu života u Zmijavcima u proteklih 100 godina. Prostor u kojima ljudi žive, njihove kuće i okućnice, prijevozna sredstva, sredstva komunikacije i ostalo gotovo je nemoguće uspoređivati s onima od prije stotinjak godina.

U naravi je ljudi da imaju svoja mjesta na kojima se opuštaju i druže, na kojima zaboravljaju svakodnevne životne brige i probleme, na kojima se usput i natječu na razne načine. Jedno od takvih mjesta zasigurno su i seoske bućane koje su godinama i desetljećima u našim krajevima nedjeljom i neradnim danima (svecima) bile okupljališta ljudi gotovo u svim našim zaseocima. Na njima su igrači igrali na buće uglavnom za vino koje bi donosili ljudi iz okoline i za koje se smatralo da imaju dobro vino i u većoj količini. Naravno, to vino plaćali bi oni koji izgube na buće toga dana, ali su piti mogli i oni koji su gledali buće i okupljali se, obzirom da su to uglavnom bili susjedi igrača. Na buće se u pravilu igralo na seoskim putovima i to na mjestima koja su po mnogo čemu (položaj, pranciok, zavjetrina i sl.) bila prikladna za igru. Kao i ostalo, ovakve su seoske bućane tijekom desetljeća uglavnom iščezle, tako da se sada na buće u Zmijavcima igra na bućanama koje pripadaju određenim ugostiteljskim objektima.

Jedna od rijetkih bućana u cijeloj Imotskoj krajini koja je odoljela svim mijenama bućana je u Šabića. Naime, najstariji naši sumještani kazuju da je bućana u Šabića postojala još između dva svjetska rata, kada se nalazila na cesti Kamenmost-Runović „kod Jaketića butige“. Osim Šabića, gravitirali su joj i na njoj igrali još i donji Todorčići, lokalni Čapini, te manji dio Karoglana. Kako je polje u to vrijeme, a i kasnije, znalo dugo biti pod vodom, tako se na ovoj bućani igralo na gotovo cijelom potezu od „Zekića kuća“ do kapele sv. Ante. Igralo se drvenim bućama, piće je prodavao moj djed pok. Ante Šabić Jaketić, a kako je promet u to vrijeme bio dosta slab i zanemariv sve do 60-ih godina prošlog stoljeća, na buće se moglo igrati gotovo neometano. Do tada se prometovalo jedino zaprežnim kolima, ali ona nisu nedjeljom ni svecima vozila jer su ljudi, kao i mnogi danas, svetkovali tim danima i nisu radili u polju. Na ovom je mjestu, s određenim prekidima uzrokovanim II. svjetskim ratom ili poplavama, bućana bila sve do 1971. godine, kada su počele pripreme za asfaltiranje ceste Kamenmost – Runović, koja je naredne godine i asfaltirana.

Nakon toga bućana seli na novu lokaciju i to opet na cestu, samo ovog puta seosku i manje prometnu, koja je svega 50-ak metara zapadno udaljena od prethodne. Ova bućana bila je na putu za Japlenicu i to između kuća pok. Blaža Šabića Jaketića i pok. Mije i Marijana Šabića Jaketića. Osim lokacije ništa se drugo nije promijenilo u načinu

igre kao ni u drugim stvarima, s tim što je osim vina u jednom periodu u ponudu za piće došla i mineralna voda. Ovdje su igru ponekad znale „ometati“ krave koje bi ljudi tim putem odvodili na ispašu ili vraćali s ispaše, dok je promet automobilima s vremenom bio sve češći, ali ne toliko izražen kao danas da bi u bitnome ometao igru. I ova je bućana iz istog razloga morala promijeniti lokaciju tijekom 1989. godine kada se i ova cesta asfaltirala.

Tražeci najbolje rješenje za novu bućanu, većina se igrača usuglasila da bi najbolje bilo napraviti novo igralište isključivo za igranje buća, jer korištenje seoskih putova za igru više nije bilo moguće. Tako se 1988. i 1989. godine na području „Nad Japlenicom“, u predjelu zvanom „Grabovina“ u šumi koja je u vlasništvu više vlasnika Todorica iz Japlenice, gradila nova bućana. U izgradnju su se svojim radom i novčanim

prilozima uključili gotovo svi igrači i neki gledaoci, tako da je igralište završeno u prvoj polovici 1989. godine, kada se na njemu počelo igrati. Na novoj bućani starim su se igračima pridružili i neki novi pa se počelo igrati po petorica igrača u jednoj ekipi. U narednih nekoliko godina, sukladno općim promjenama igre na buće, umjesto drvenih buća za igru su se počele koristiti buće od bakelita. Na ovoj bućani vino, mineralnu vodu i sok prodavao je pok. David Todorčić, a poslije Tomislav Todorčić Čović. S obzirom na lokaciju igrališta koje je odvojeno od kuća i prometnica, ponekad bi igrači i gledatelji pokraj njega znali peći meso na gradelama i tako se družiti do kasnih večernjih sati. Ova bućana bila je neprekidno u funkciji narednih desetak godina.

Kako je broj zainteresiranih igrača bio znatno veći nego prije, a svi nisu mogli igrati, Šabići su tijekom 1992. godine odmah iza Šabića mostića, na predjelu „Čajera“ uz cestu prema Progonu, napravili još jednu bućanu. Ipak, zbog nepovoljnog položaja (čest vjetar, pristup njivama i sl.), ova je bila u funkciji svega dvije-tri godine, kada se došlo na ideju pravljenja nove koja bi zadovoljavala potrebe zainteresiranih igrača.

Inicijativom više mještana i uz suglasnost vlasnika, na njivi Nede Šabića Mujića na predjelu zvanom „Podilališće“ odmah ispod glavne prometnice Kamenmost – Runović, zajedničkim radom i doprinosima igrača i pojedinih mještana, napravljena je tijekom 1995. godine nova i danas aktualna bućana. Nekoliko godina od izgradnje ove bućane aktivna je još bila i bućana u „Grabovini“, tako da se negdje do 2000. godine istovremeno igralo na ove dvije bućane. Ova, kako ju mi zovemo „Mujića bućana“, i danas je okupljalište mladih,

starih, a ponekad i djece tijekom nedjelja i naših svetaca gdje se osim igre na buće, druži, veseli, razgovara, dogovara, a često i jede. Koliko ljudima znači ova tradicija, najbolje govori podatak da je ova bućana u Šabića, kada je 2012. godine pao snijeg kakvog ni najstariji stanovnici Zmijavaca nisu upamtili, bila očišćena prije nego staze, putovi i dvorišta pa nije bilo prekida igre ni u tim uvjetima. Bilo je mnogo ljudi koji su jedva čekali nedjelju radi odlaska na buće i igranja, posebno ako je bio lijep dan za igru, iako ni loši vremenski uvjeti nisu ponekad bili zapreka za igru. Nerijetko mi se znalo dogoditi da sam, vrativši se s velike mise, ne čekajući ostale ukućane, samo pojeo juhu i uzeo u ruku komad kruha i mesa i otrčao na ovu bućanu da slučajno ne bi zakasnio i tako izgubio mjesto za igru toga dana. Često, a najmanje jednom mjesečno, na ovoj se bućani peku gradela, janjci, odojci, kuha gulaš, grah i sl., kada se okupi i do 50-ak

ljudi iz ovog dijela Zmijavaca pa druženja potraju do sitnih jutarnjih sati. Sve ovo protekne u igri, šali, veselju i zabavi, a onaj tko je tada izgubio na buće, puno lakše preboli poraz u ovakvom ozračju. O održavanju bućane i donošenju pića, od njezine izgradnje do današnjih dana brine Nedo Šabić Mujić, na čijoj je njivi ova bućana i napravljena.

Promatrajući kontinuitet bućane u Šabića u proteklih stotinjak godina, sa sjetom i poštovanjem prisjećamo se svih njezinih pokojnih korisnika, graditelja i posjetitelja koji su prije nas, a neki i zajedno s nama dijelili ljepotu ove igre i druženja i doprinosili njezinom postojanju. Sve prolazi, sve se mijenja, puno toga nestaje, pada u zaborav i vene, ali bućana u Šabića traje i opstaje i nadamo se da će tako ostati i kada više ne bude nas koji danas na njoj igramo.

Ante Šabić Pačo

STOJI GRAD

Već godinama u cijeloj našoj Domovini svake godine 18. studenoga palimo svijeće u znak sjećanja na sve žrtve Domovinskog rata, a posebno na žrtve Vukovara i Škabrnje – simbole hrvatske patnje, hrabrosti i nepokolebljive vjere u slobodu. Zbog toga je dužnost i zadaća čitavog hrvatskog naroda sjećati se onih koji su dali svoje živote za Domovinu u kojoj danas ponosno živimo.

I u našoj se župi svake godine na Dan sjećanja okupljamo na svetoj misi, moleći za pokoj duša naših branitelja i svih stradalih. Nakon mise svjetlost svijeća obasjava Zmijavce, crkve,

ulice, škole..., kao znak zajedništva i zahvalnosti. U tom činu sudjeluju svi: djeca, mladi, roditelji, stariji jer svaka upaljena svijeća nosi poruku da njihova žrtva nije zaboravljena. Posebno se s ponosom prisjećamo naših heroja iz Imotske krajine, koji su hrabro stali u obranu Domovine, ne štedeći sebe ni svoje živote. Njihova žrtva i ljubav prema Hrvatskoj trajno nas obvezuju da čuvamo istinu, negujemo sjećanje i prenosimo ga budućim naraštajima. Sloboda koju danas uživimo plaćena je njihovim životima, a naša je dužnost brinuti se da se ta svjetlost nikada ne ugasi.

Veliki hrvatski pjesnik Silvije Strahimir Kranjčević napisao je: „I tebi baš, što goriš plamenom od ideala silnih, vječitih. Ta sjajna vatra crna bit će smrt. Mrijeti ti ćeš kada počneš sam u ideale svoje sumnjati.“ Neka nas ti stihovi podsjetite kako ideali za koje su naši branitelji živjeli i umirali moraju živjeti u nama. Svjetlost svijeća znak je da Hrvatska pamti i nikada ne zaboravlja. Pa neka i moja svijeća svake godine svijetli za Vukovar i Škabrnju, za sve naše branitelje, za našu slobodu i za našu ljubav prema Domovini. Dok svijeće gore, Hrvatska diše zahvalnost, a tišina molitve šapće: „Vaša je žrtva naš život, vaša hrabrost naš ponos. Počivajte u miru Božjem!“

Josip Jonjić, prof. povijesti

PRVOPRIČESNIČKE MOLITVE 2025.

Hvala ti, dragi Isuse, za moj život i za moje roditelje. Hvala za zdravlje moje obitelji i za bezbrižne snove. Ljubim te, Isuse.

(Ante Todorić)

Isuse, hvala ti za ovaj život koji si mi dao i što si mi pokazao pravi put. Uvijek ću te nositi u svom srcu.

(Lorena Buljan)

Hvala ti, Isuse, što me ljubiš i braniš. Danas ću te prvi put primiti u svetoj hostiji. Molim te da uvijek budeš uz mene i da me vodiš kroz život. Hvala ti na mojoj obitelji i prijateljima. Pomozi mi, Isuse, da hodim tvojim stazama ljubavi.

(Josipa Gudelj)

Dragi Isuse, čuvaj moju obitelj. Sve nas vodi u svojoj ljubavi kroz naš ovozemaljski život. Hvala ti, Isuse.

(Frane Šabić)

Dragi Isuse, hvala ti što si mi očistio dušu u svetoj ispovijedi. Sretan sam i radostan jer ćeš se nastaniti u mojoj duši. Pomozi mi da svakim danom sve više budem bliži tebi, dobri Isuse.

(Mate Šabić)

Dragi Isuse, sretna sam što ću te primiti u svetoj hostiji i što ću svake nedjelje moći biti zajedno s tobom. Hvala ti, Isuse, za moju obitelj i prijatelje. Čuvaj nas i vodi nas kroz čitavi naš život.

(Ivana Jonjić)

Isuse, radosnog srca pristupam svojoj prvoj svetoj pričesti. Zahvaljujem ti za život, zdravlje i obitelj. Čuvaj me od svakog zla i grijeha. Pomozi mi da živim u tvom svjetlu i radosti.

(Matej Gudelj)

O, predobri moj Isuse, hvala ti što si me nahranio svojim tijelom. Pomozi mi da moje srce bude što sličnije tvome. Hvala ti za moju obitelj, štiti nas i čuvaj. Pomozi nam da uvijek živimo u tvojoj ljubavi.

(Andrija Karoglan)

Dragi Isuse, primi moju ljubav i zahvalnost. Daj mi snagu u poteškoćama. Čuvaj mene i moju obitelj. Budi moje svjetlo. Ljubim te, Isuse.

(Mateo Buljan)

Isuse, hvala ti što imam dobru i zdravu obitelj. Hvala ti za mir u svijetu. Hvala ti za sve što imam. Tvoja ljubav nikad ne prestaje.

(Ivan Šuto)

Dragi moj Isuse, molim te čuvaj mene, moju obitelj i prijatelje. Hvala ti na svemu i uvijek budi uz mene.

(Filip Gudelj)

Dragi Isuse, zahvaljujem ti što si mi dao život i obitelj. Ljubav i vjera u tebe daje mi snagu za život. Molim te za mir u svijetu i svakom ljudskom srcu.

(Korina Čatović)

Dragi Bože, svi smo potrebni tvoje pomoći, a ti si tako dobar. Udijeli svoj mir na zemlji. Želim što više radosti i veselja. Budi uvijek uza me.

(Mia Šuto)

Isuse, hvala ti što si došao u moje srce. Zahvaljujem ti na svojoj obitelji. Isuse, hvala ti za tvoju ljubav.

(Sara Stanić)

Dragi Isuse hvala ti za sve milosti koje mi daješ. Tvoja prisutnost u mom životu donosi mi mir, radost i nadu. Ostani uvijek sa svima nama.

(Tomislav Milas)

Moj Isuse, zahvaljujem ti za moju obitelj. Hvala ti na svim velikim i malim stvarima koje si mi darovao. Podari svoj blagoslov svima nama tvojim malim prijateljima.

(Nediljko Biočić)

Isuse, hvala ti na ovom prekrasnom danu jer ću danas sjesti s tobom za stol i blagovati tvoje tijelo u svetoj pričesti. Blagoslovi sve naše obitelji.

(Ante Gudelj)

Dragi Isuse, hvala ti na svakom danu koji provodim sa svojom obitelji u zdravlju, radosti i veselju. Jako sam sretan i zahvalan što ću te danas primiti u svetoj pričesti. Budi moje svjetlo da živim s tvojim blagoslovom. Ljubim te, dragi Isuse. Tvoj prvopričesnik.

(Ivan Karoglan)

Hvala ti, Isuse, na daru mog života. Hvala ti na ovom današnjem danu koji je za mene poseban. Čuvaj nas i štiti nas od svakog zla. Ostani uvijek s nama, Gospodine.

(Danica Šuto)

Dragi Isuse, ljubim te i želim da uvijek budeš uza me. Čuvaj moju obitelj u dobrom zdravlju i raspoloženju. Blagoslovi naš dom da u njemu uvijek ti vladaš i da nas blagoslivljaš.

(Danijel Dragović)

Dobri Isuse, čuvaj moju obitelj. Čuvaj nas od svakog grijeha i podari nam zdravlje duše i tijela. Posebno molim za djedove i bake koji su danas posebno radosni s nama.

(Anja Šabić)

Moj Isuse, hvala ti za ovaj dan. Hvala ti za moju obitelj. Čuvaj nas i blagoslovi. Budi uvijek dragi gost naše obitelji.

(Mario Šumelj)

Dragi Isuse, hvala ti za moju obitelj. Molim te za svu bolesnu i siromašnu djecu. Blagoslovljen budi, moj Gospodine.

(Izak Todorić)

PRVOPRIČESNICI 2025.

1. Nediljko Biočić	10. Matej Gudelj	19. Matej Šarić
2. Laura Buljan	11. Ivana Jonjić	20. Mario Šumelj
3. Mateo Buljan	12. Andrija Karoglan	21. Danica Šuto
4. Korina Čatović	13. Ivan Karoglan	22. Ivan Šuto
5. Danijel Dragović	14. Tomislav Milas	23. Mia Šuto
6. Ana Gudelj	15. Sara Stanić	24. Ante Todorić
7. Ante Gudelj	16. Anja Šabić	25. Izak Todorić
8. Filip Gudelj	17. Frane Šabić	26. Martin Tomić
9. Josipa Gudelj	18. Mate Šabić	

KRIZMANINCI 2025.

1. Josip Buljan	12. Daniela Ivkošić	23. Antonija Šabić
2. Sara Buljan	13. Ivan Kukulj	24. Ivana Šabić
3. Josip Gabelica	14. Ante Lončar	25. Ante Šarić
4. Ivan Garac	15. Klara Ljubičić	26. Marija Šumelj
5. Stipe Garac	16. Antonia Milas	27. Iva Šuto
6. Josipa Gudelj	17. Lea Milas	28. Ivan Šuto
7. Joško Gudelj	18. Marko Milas Antin	29. Lucija Šuto
8. Marijan Gudelj	19. Marko Milas Ivanov	30. Petra Todorić
9. Marko Gudelj	20. Domagoj Mrkonjić	31. Zvonko Todorić
10. Petra Gudelj	21. Marija Lucija Mrkonjić	32. Valentin Vidak
11. Ante Ivkošić	22. Gabriela Protrka	33. Tomislav Zovko

KRŠTENI

2024.

24. Kata Gudelj
kći Ante i Marije r. Tolić
25. Emanuel Bakula
sin Ivana i Vane r. Miloš
26. Marijan Ivan Šuto
sin Mije i Ane r. Mršić

2025.

1. Luka Gudelj
sin Marijana i Ivane r. Posavac
2. Ana Protrka
kći Josipa i Ivane r. Perić
3. Nika Mrkonjić
kći Ante i Tamare r. Rako
4. Ivan Šuto
sin Marijana i Matee r. Radeljić
5. Marin Milas
sin Tomislava i Antonie r. Vuleta
6. Jakov Ljubičić
sin Ante i Ivane r. Nakić
7. Mila Todorić
kći Mate i Ivane r. Šabić
8. Roko Šabić
sin Josipa i Marije r. Đuzel
9. Noam Ivan Todorić
sin Marka i Sare r. Garac
10. Petra Piplica
kći Ivana i Antonele r. Marijanović
11. Luka Gudelj
sin Tomislava i Ive r. Ljubičić
12. Antea Vidošević
kći Matea i Blaženke r. Kovačić

13. Marta Josipa Gabelica
kći Marija i Mile r. Biočić
14. Lovre Garac
sin Ante i Anite r. Gudelj
15. Izak Čapin
sin Josipa i Marije r. Čapin
16. Marko Mrkonjić
sin Ante i Antonele r. Vidošević Čeča
17. Mateo Protrka
sin Dinka i Marcele r. Rolj
18. Lara Tonković
kći Ante i Tee r. Tolić
19. Mia Varkaš
kći Ante i Marine r. Rebić
20. Luka Gabelica
sin Nene i Ivane r. Porobić
21. Leon Karoglan
sin Mate i Ljubice r. Puljiz
22. Niko Karoglan
sin Ante i Anđele r. Šabić
23. Iva Šabić
kći Kristiana i Marije r. Kujundžić
24. Lukrecija Piplica
kći Mirka i Petre r. Ljubičić
25. Rina Protrka
kći Antonia i Marte r. Šuper
26. Filip Jakov Haramustek
sin Josipa i Ane r. Milas
27. Toma Gudelj
sin Trpimira i Anamarije r. Juroš
28. Petar Piplica
sin Josipa i Ivane r. Kujundžić
29. Luca Šabić
kći Ivana i Vlatke r. Kujundžić

VJENČANI

2024.

8. Toni Grizelj i Matija Šabić
9. Davor Kujundžić i Mia Todorić
10. Josip Gajšak i Marija Gudelj
11. Ante Čelić i Antonija Milas
12. Frano Jenjić i Hana Milas
13. Davor Ljubičić i Iva Šabić

2025.

1. Stjepan Đurđević i Marina Zovko
2. Josip Tucak i Petra Gudelj
3. Milan Ramljak i Anamarija Todorić
4. Vice Zovko i Helena Čapin

ŽENIDBENI NAVJEŠTAJI
U ŽUPI 2025.

1. Anđelko Šabić i Josipa Lasić	10. Josip Tucak i Petra Gudelj
2. Marko Maleković i Zorana Todorić	11. Marijan Todorić i Ana Patrlj
3. Toni Šabić i Jelena Tolić	12. Ante Gudelj i Marija Maja Jukić
4. Zvonimir Mišević i Ana Aračić	13. Marko Barun i Iva Šabić
5. Marino Protrka i Anamarija Biočić	14. Milan Ramljak i Anamarija Todorić
6. Ivica Karoglan i Bruna Juroš	15. Vice Zovko i Helena Čapin
7. Jure Todorić i Marija Mustapić	16. Ivan Gudelj i Jelena Peša
8. Domagoj Mišević i Lorena Marić	17. Marko Mišević i Anđela Ančić
9. Stjepan Đurđević i Mirna Zovko	

UMRLI

2024.

19. Miljenko Gabelica r. 1940.	9. Marija Ljubičić (Komarević) r. 1955.
20. Ivan Šabić (Kelić) r. 1958.	10. Mate Ćapin (Mrsni) r. 1940.
	11. Tomislav Gudelj r. 1944.
	12. Željko Milas (Karinušić) r. 1950.
	13. Ljiljanka Valenteković (r. Gudelj) r. 1958.
	14. Nediljko Ivan Milas (Čić) r. 1941.
	15. Ana Todorić r. 1925.
	16. Željka Šabić r. 1959.
	17. Alemka Šurlin r. 1960.
	18. Neda Jerković r. 1953.
	19. Milica Šabić r. 1957.
	20. Marijo Šabić r. 1966.
	21. Ante Gudelj (Jurezić) r. 1960.

2024.

1. Milenko Zovko r. 1944.
2. Ana Gabelica r. 1952.
3. Ante Todorić (Čović) r. 1933.
4. Željko Karoglan (Apač) r. 1964.
5. Mirjana Ćapin r. 1941.
6. Mirjana Todorić (Rejina) r. 1944.
7. Mijo Šuto (Jerkić) r. 1930.
8. Ante Šabić (Zekić) r. 1942.

ZVONJENJE PROTIV ZLA
VREMENA

*Remeta Petar Karoglan zvonio
protiv grada i zla vremena*

25. travnja u 16 sati	3. kolovoza u 21 sat
17. lipnja u 14:30	14. kolovoza u 17 sati
8. srpnja u 10:30 i u 00:25	21. kolovoza u 20 sati
26. srpnja u 23 sata	29. kolovoza u 18:30
28. srpnja u 14:15 i u 18:40	10. rujna u 22:40

VAŽNIJI BROJEVI
ŽUPE ZMIJAVCIŽupni uredi
Imotskog dekanata

ARŽANO	724-411	PODBABLJE	848-475
BIORINE	726-020	POLJICA	852-250
CISTA PROVO	722-064	PROLOŽAC	846-025
CISTA VELIKA	726-123	RIČICE	854-045
DOBRANJE	726-333	RUNOVIĆI	849-000
GRABOVAC	720-123	SLIVNO	855-100
IMOTSKI	841-178	STUDENCI	725-506
Fax SAMOSTANA	671-070	SVIB	725-174
KRSTATICE	855-633	VINJANI	841-791
LOKVIČIĆI	853-600	ZAGVOZD	847-029
LOVREĆ	723-255	ZMIJAVCI	840-148
MEDOV DOLAC	723-811		

ŽUPNI URED

tel./fax 840-148
Mob: 098/1951993

Važniji telefoni

Autobusni kolodvor Imotski	841-268
Dom zdravlja	94; 671-100
Općina Zmijavci	840-588, 840-177
Policijska Imotski	841-124
Osnovna škola - Zmijavci	840-163, 670-130
Pošta Zmijavci tel./fax	840-004
Školska ordinacija	841-988

5 telefonskih
zapovijedi

1. Ne pozivaj bez važne potrebe.
2. Predstavi se kad pozivaš i budi brz na telefonu.
3. Ne daji broj telefona svojega susjeda, da te drugi poziva.
4. Ako si se služio tuđim telefonom, uredno zahvali.
5. Ne služi se tuđim telefonom bez važne potrebe.

DEKANATSKI URED IMOTSKI

S K R I S T O M
Z A J E D N O

tečaj priprave za sakramentalnu ženidbu

PREDVODI SKUPINA LIJEČNIKA, PSIHOLOGA I SVEĆENIKA

TEME:

- * Ženidba u Bibliji - Božji plan o ženidbi i obitelji
- * Osnovne spoznaje o ženidbi - abeceda ženidbe
- * Odgovorno roditeljstvo - prirodne metode planiranja obitelji
- * Vjera - temelj ženidbe i obitelji
- * Sakramentalnost kršćanske ženidbe
- * Život i poslanje kršćanske obitelji u suvremenom svijetu
- * Psihološka različitost muža i žene u službi ljubavi i života
- * Obiteljski život i problemi ovisnosti

MJESECI ODRŽAVANJA	DANI U MJESECU ODRŽAVANJA
OŽUJAK	07. i 08.; 14. i 15.; 21. i 22.
LIPANJ	20. i 21.; 27. i 28.
SRPANJ	04. i 05.
LISTOPAD	10. i 11.; 17. i 18.; 24. i 25.

2026.

MJESTO ODRŽAVANJA: Franjevački samostan - Imotski, početak u 19 sati
 Dekanatski ured, Fra S. Vrljića 21, 21260 Imotski, tel.: 021/841-178
 ZA TROŠKOVE TEČAJA ZARUČNICI DOPRINOSI 15€

LIST ŽUPE SVIH SVETIH
ZMIJAVCI

Godina 30. 2025. br. 1 (39)

Izdaje:

Župa Svih svetih Zmijavci
 OIB: 01440656512

Glavni i odgovorni urednik:

Fra Frano Laco, župnik

List izlazi povremeno, s dopuštenjem
 crkvenih poglavara.

Grafička priprema:

Anja Kovačić

Tisak:

Tiskara Kovačić, Omiš

Rukopisi i fotografije:
 ne vraćaju se

Fotografije:

Arhiv župe, Boško Ćosić, Foto Polo,
 Josip Jonjić, Maks Grbavac

Narudžbe, suradnju i doprinose
slati na adresu:

Župa svih Svetih Zmijavci
 Ivana Pavla II. 56
 21266 Zmijavci

Bankovni račun:

Splitsko-makarska nadbiskupija
 Župa svih svetih Zmijavci
 OTP banka d.d.
 IBAN - HR3824070001100569226
 SWIFT - OTPVHR2X

List se uzdržava dragovoljnim
 priložima vjernika. List je oslobođen
 poreza od Ministarstva kulture 30.
 siječnja 1996.

SADRŽAJ

UVODNA RIJEČ

Ići bogati u Nebo! 3

IZ ŽIVOTA ŽUPE

Proslava Sv. Josipa 5
 Proslava Sv. Lovre 6
 Proslava Svih svetih 10
 Iz života župnog zbora 12
 KUD Dikovača na Vinkovačkim
 jesenima 2025. 15
 Iz života i rada Općine 18
 Iz ljetopisa župe 22

PRILOZI

130. obljetnica gradnje crkve Svih svetih 34
 Fumigacija oltara u crkvi Svih svetih 36
 Mentalno zdravlje i priroda 40
 Moć tišine i Božjeg glasa 43
 Nepravdu strpljivo podnositi 45
 Krunica Božjeg milosrđa 47
 Ispovijest o vjerskom životu Carla Acutisa 49
 1100 godina od Splitskih crkvenih sabora
 i početka Hrvatskog kraljevstva 51
 „Tko na tvrdoj stini svoju povist piše...” 56
 Nakon 100 godina na grobu pretka 57
 Bućana u Šabića - tradicija duga stoljeće 61
 Stoji Grad 64
 Prvopričesničke molitve 66

ŽUPNA STATISTIKA

Prvopričesnici 68
 Krizmaninci 69
 Kršteni 70
 Vjenčani 71
 Ženidbeni navještaji u župi 71
 Umrli 72
 Zvonjenje protiv zla vremena 72

VAŽNIJI BROJEVI ŽUPE ZMIJAVCI

ZARUČNIČKI TEČAJ 73

